

Økonomisk kriminalitet 2009-2019:

*En undersøgelse af udviklingen i
økonomisk kriminalitet over en 10-årig
periode*

Indhold

Indledning	3
Anmeldelser om økonomisk kriminalitet stiger	4
Bedrageri er andet og mere end kreditkortsvindel	6
Skatte- og momssvig medfører store tab for staten	8
Flere sager om skatte- og momssvig, end tallene indikerer	11
Mindre kontrol kan forklare snyd	12
Stor stigning i anmeldelser om hvidvask og hæleri	13
Underslæb og svig stiger markant	15
Kun få anmeldelser om brud på bogførings- og selskabsloven	18
Økonomisk kriminalitet er komplekst	18
Markant vækst i sigtelser og domme for økonomisk kriminalitet	21
Vanskeligt at retsforfølge kriminelle for skatte- og momssvig	22
Kun få personer bliver sigtet gentagne gange	25
Et stigende antal ejere af virksomheder sigtes for økonomisk kriminalitet	27
Flere selskabsejere bliver sigtet for økonomisk kriminalitet	28
Økonomisk kriminalitet og uddannelse	30
Metode og afgrænsning	32

Indledning

Formålet med denne analyse er at skabe et overblik over udviklingen i den økonomiske kriminalitet i Danmark i perioden 2009 til 2019. Økonomisk kriminalitet er ikke et entydigt begreb, men dækker over en lang række forskellige typer af økonomisk kriminalitet lige fra simpel kreditkortsvindel for få hundrede kroner til kompliceret svig, som det ses i store erhvervsskandaler, hvor virksomhedsledere og andre kriminelle har svindlet for millioner af kroner.

Analysen viser, at antallet af anmeldelser om økonomisk kriminalitet herhjemme generelt er steget kraftigt i de senere år. Det gælder inden for alle typer af økonomisk kriminalitet, som er omfattet af analysen. Vi finder samtidig en markant stigning i både omfanget af sigtelser og domme for økonomisk kriminalitet. Årsagen til denne markante stigning kan ikke fastslås entydigt. Stigningen kan både skyldes, at der er mere økonomisk kriminalitet i samfundet, men det kan også skyldes, at der er kommet mere fokus på denne type af kriminalitet, og at efterforskningen har fået højere prioritet og flere ressourcer.

Det er dog værd at bemærke, at stigningen i den økonomiske kriminalitet finder sted i en periode, hvor antallet af virksomheder og selskaber herhjemme stiger kraftigt. Samtidig sker stigningen sideløbende med et kraftigt fald i den kontrol med virksomhedernes regnskaber og skattebetalinger, som normalt finder sted i forbindelse med den årlige revision. På under 15 år har næsten 170.000 selskaber fravalgt revision og dermed den uafhængige kontrol af regnskab og skatteindberetninger, som følger med.

Det er vurderingen, at den manglende regnskabskontrol i kombination med blandt andet betydelige nedskæringer hos skattemyndighederne over flere år har bidraget til en lavere grad af regelefterlevelse i erhvervslivet. Læg dertil en digital skattekontrol, der ikke hidtil har fungeret efter hensigten og dermed har gjort det let for svindlere at snyde med skat og moms. I det lys er det ikke overraskende, at analysen viser, at omfanget af sager om skatte- og momssvig er steget ganske betydeligt i de senere år.

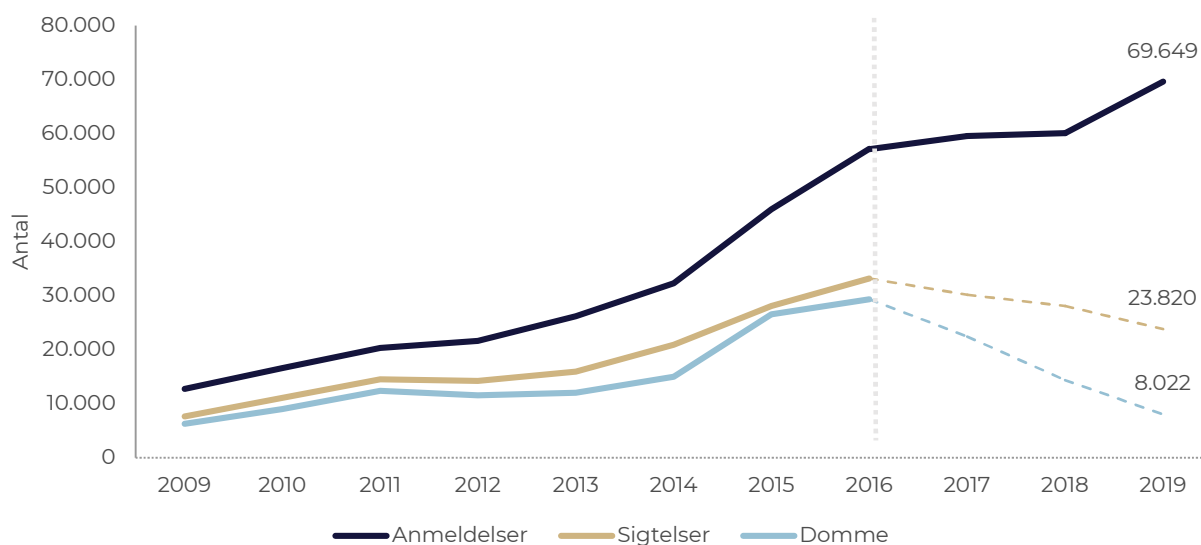
Der findes ikke et samlet overblik over de samfundsmæssige omkostninger forbundet med økonomisk kriminalitet herhjemme. Denne analyse bidrager derfor ikke til at belyse økonomien i denne voksende form for kriminalitet. Set i sammenhæng med de markante stigninger i forskellige typer af økonomisk kriminalitet, som påvises i analysen, er der dog næppe tvivl om, at der er tale om et stort samfundsmæssigt tab på mange milliarder af kroner, der kunne bruges bedre på fx velfærd eller skattelettelser. Et tab, der desuden må forventes at vokse i fremtiden, hvis ikke der ændres på det eksisterende kontrolmiljø – både i erhvervslivet og i samfundet generelt.

Anmeldelser om økonomisk kriminalitet stiger

Antallet af anmeldelser om økonomisk kriminalitet er mere end femdoblet i løbet af de sidste 10 år. Fra 13.000 anmeldelser om økonomisk kriminalitet i 2009 til næsten 70.000 anmeldelser i 2019. Antal sigtelser og domme er også steget i takt med, at anmeldelserne er steget, se figur 1.

Det er især anmeldelser om bedrageri, der er steget de senere år. Antallet af anmeldelser om bedrageri er syvdoblet på bare 10 år, og bedrageri udgør samlet set over to tredjedele af den økonomiske kriminalitet i 2019. Andre former for økonomisk kriminalitet er imidlertid også i vækst. Der er blandt andet sket en markant stigning i antallet af anmeldelser om grov skatte- og momssvig, underslæb, mandat- og skyldnersvig og hvidvask mv.

Figur 1. Udvikling i økonomisk kriminalitet, 2009-2019

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Som det ses af figuren, stiger antallet af sigtelser og domme for økonomisk kriminalitet med næsten samme stigningstakt som anmeldelser frem til 2016. Herefter ses et fald i antallet af sigtelser og domme i de følgende år. Det er ikke et udtryk for et reelt fald, men skyldes derimod opgørelsesmetoden i analysen (se metodeboks). Faldet afspejler, at en stor del af anmeldelserne fra 2016 og frem endnu ikke er blevet færdigefterforsket hos politiet, og at der derfor ikke er rejst sigtelse eller faldet dom endnu.

M / METODE

Opgørelserne af anmeldelser, sigtelser og domme i denne analyse er udarbejdet sådan, at sigtelser og domme er tilbageført til det år, hvor den økonomiske kriminalitet er anmeldt. Det vil sige, at en person, der er anmeldt i 2009, men først bliver sigtet for sine gerninger i 2011 (fordi politiet har efterforsket sagen), vil fremgå som en sigtelse i 2009. Tilsvarende, hvis personen er anmeldt i 2009, men først får sin dom i 2013 (fordi retten først afsiger dom fire år efter anmeldelsestidspunktet), vil dommen indgå i opgørelsen af domme i 2009. I det omfang at opgørelserne i analysen opdateres løbende, forventes antallet af sigtelser og domme efter 2016 at stige i overensstemmelse med udviklingen i antal anmeldelser.

For mere information, se afsnit om *Metode og afgrænsning*

Stigningen i anmeldelser kan skyldes flere ting. En del af forklaringen er uden tvivl, at der reelt er mere økonomisk kriminalitet i samfundet. En anden forklaring kan hænge sammen med, at der er mere fokus på økonomisk kriminalitet, som derfor bliver opdaget og anmeldt. Det er vurderingen, at det formentligt er en kombination af begge dele. Det forhold, at mange anmeldelser fører til sigtelser og domme, indikerer samtidig, at anmeldelserne generelt ikke er grundløse.

Derudover kan en del af stigningen have en mere teknisk forklaring. Ny teknologi har fx gjort det let at skalere økonomisk kriminalitet. Et eksempel er en phishing-mail, der har til formål at franarre modtagerne deres kreditkortoplysninger. Med et enkelt klik på tastaturet kan mailen sendes til mange modtagere på én gang. Hver enkelt mail vil føre til separate anmeldelser.

M / METODE

Mørketal i analysen

Der er et mørketal i analysen, da det langt fra er alle sager, der bliver anmeldt og efterforsket. Det kan fx skyldes manglende ressourcer, eller fordi det skønnes at være for svært at løfte bevisbyrden i en konkret sag.

Et eksempel er sagen om Operation Greed (se casen nedenfor om Operation Greed). I den sag er 17 personer sigtet for kriminelle aktiviteter i 12 selskaber. I sagen er der imidlertid yderligere ca. 1.000 selskaber i et netværk med tilknytning til svindlerne. Disse selskaber og deres ejere er ikke en del af efterforskningen, angiveligt af ressourcemæssige årsager¹. Eksemplet viser, at politiet her retter efterforskningen mod bagmændene, mens en række perifere selskaber og personer i første omgang ikke anmeldes og efterforskes.

En anden årsag til, at der er et mørketal i analysen, er, at nogle myndigheder har mulighed for at træffe administrative afgørelser. Det kan fx være mindre overtrædelser af skatte- eller selskabslovgivningen, der bliver afgjort administrativt hos myndighederne og dermed ikke indgår i kriminalitetsstatistikken, da sagerne ikke bliver anmeldt. Information om omfanget af disse sager vil formentlig være tilgængeligt i SKAT, men er ikke en del af denne analyses opgørelser. Se mere i afsnittet *Metode og afgrænsning*.

At den økonomiske kriminalitet stiger, og herunder også de større og grovere sager, bekræftes af tal fra SØIK, der viser, at antallet af sager om økonomisk kriminalitet er steget fra 130 sager om året i 2013 til 203 sager i 2019. SØIK tager sig af de sager, hvor der er en formodning om, at kriminaliteten har et betydeligt omfang, er et led i organiseret kriminalitet, eller hvor sagerne på anden måde har en særlig alvorlig karakter. De øvrige sager bliver efterforsket i politikredsene. Andelen af sager hos SØIK, der kategoriseres som 'store' eller 'meget store/internationale straffesager', er også steget i perioden.

¹ Se blandt andet: Ritzau. 1000 selskaber mangler på anklagebænken i kæmpesag om svindel. <https://www.ritzau.dk/nyhed/nyheder/vis/60bb86a0-1e92-473e-8bbc-c84bf674c29b>. 23. januar 2019

Organiseret kriminalitet

Organiseret kriminalitet bliver mere og mere udbredt i takt med, at lande i og uden for Europa bliver tættere forbundet. FN's Convention against Transnational Organized Crime definerer organiseret kriminalitet som "a group of three or more persons existing over a period of time acting in concert with the aim of committing crimes for financial or material benefit". Denne definition bruges også af EU i deres arbejde med at bekæmpe organiseret kriminalitet og retsforfølge de kriminelle. Der er dog enighed om, blandt andet i FN og EU, at definitionen ikke i tilstrækkelig grad dækker den komplekse og moderne organiserede kriminalitet².

Oftentimes vil den organiserede økonomiske kriminalitet være iværksat af kriminelle bander og netværk i nogle tilfælde med internationale forgreninger. Kriminaliteten bliver ofte begået i kombination med anvendelse af vold, trusler og våben. Ifølge SØIK er der en "europæisk trend", hvor organiserede kriminelle miljøer opbygger komplekse selskabskonstruktioner med brug af stråmænd med det formål at fx hvidvaske penge eller lave groft skatte- og momssvig.

Som eksempler på organiseret økonomisk kriminalitet fra de senere år kan nævnes Operation Greed og sagen om udbytteskat.

Operation Greed – eksempel på organiseret økonomisk kriminalitet

Operation Greed omhandler et kriminelt netværk, der er tiltalt for at have hvidvasket sorte penge og unddraget skat, moms og arbejdsmarkedsbidrag for tilsammen trekvart millioner kroner. I forbindelse med sagen har politiet beslaglagt store mængder af kontanter, dyre ure, smykker, ejendomme og luksusbiler.

Kriminaliteten er blandt andet foregået igennem 12 selskaber, såkaldte 'fakturafabriker', hvor tusindvis af fiktive fakturaer er sendt rundt i et netværk af ca. 1.000 selskaber. Ved uberettiget at søge refusion af moms og afgifter har selskaberne kunnet snyde den danske statskasse for millioner af kroner. I alt er 17 personer tiltalt for momssvig i en størrelsesorden på 290 millioner kroner. Derudover er personerne sigtet for pengehæleri eller hvidvask for 530 millioner kroner efter den skarpe bestemmelse i straffelovens § 290, stk. 2³.

Bagmændene er anklaget for at benytte udenlandske stråmænd med et dansk NemID som direktører i virksomhederne.

Dommen forventes at blive afsagt i 2021.

Bedrageri er andet og mere end kreditkortsvindel

Antallet af anmeldelser om bedrageri er steget fra knap 7.000 anmeldelser i 2009 til knap 48.000 i 2019. Som det fremgår af figur 2 nedenfor, udgør bedrageri 68 pct. af de samlede anmeldelser om økonomisk kriminalitet, der er fokus på i denne analyse. En meget stor andel af bedrageriet er, hvad der kan betegnes som simpel kortsvindel og svindel med data. 54 pct. af anmeldelserne om bedrageri i 2016 omhandlede ifølge politiet misbrug af stjalne kortoplysninger.⁴

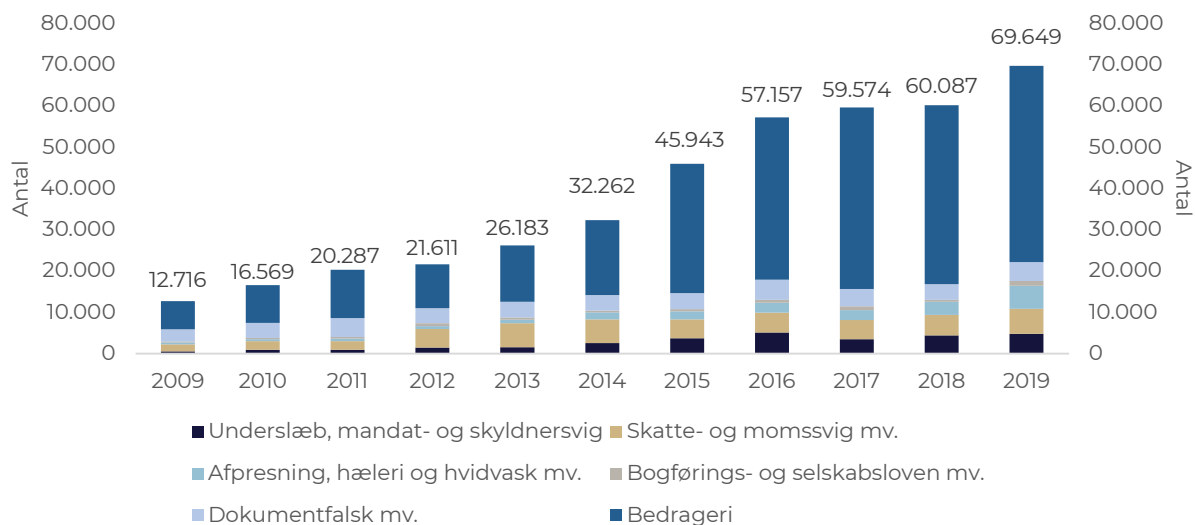
Bedrageri er dog andet og mere end kreditkortsvindel og datasvindel. Bedrageri har været en del af flere store erhvervsager, såsom sagerne om HesaLight, Britta Nielsen-sagen og Genan. I alle de nævnte sager er de sigtede personer blandt andet dømt for bedrageri (se casene for beskrivelse af sagerne).

² Europol (2017). European Union. Serious and organised crime threat assessment. Crime in the age of technology

³ Se blandt andet: FSR. Det flossede selskabssystem - og erfarne økonomisk kriminelle. Oprettning haster. <https://www.fsr.dk/det-flossede-selskabssystem-og-erfarne-oekonomisk-kriminelle-oprettning-haster>. 2. december 2020

⁴ Politi (2017). National Strategisk Analyse 2017

Figur 2. Anmeldelser fordelt på typer af økonomisk kriminalitet, 2009-2019

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Databedrageri, som fx dækker over svindel med kreditkortoplysninger på internettet, er en form for bedrageri, der stiger markant i disse år. Det skyldes blandt andet, at samfundet er blevet mere digitalt, fx i form af mere online-handel og digitale selvbetjeningsløsninger. Derudover er de kriminelle blevet mere professionelle, og de finder hele tiden nye metoder til at franarre almindelige borgere deres personlige data og kortoplysninger. De seneste 10 år er andelen af sager om databedrageri steget fra at udgøre 14 pct. af de samlede anmeldelser om bedrageri i 2010 til 46 pct. i 2019.⁵

Årsagen til den betydelige stigning i omfanget af anmeldelser af databedrageri skyldes også, at databedrageri er forholdsvis let at skalere. En phishing-mail, der fx har til formål at lokke fortrolige oplysninger eller penge ud af modtagerne, kan let kopieres og sendes til en bred kreds af modtagere, som så igen kan risikere at føre til en lang række anmeldelser, der kan føres tilbage til en enkelt handling.⁶

Effekten ses fx ved, at der i 2010 var syv personer, som blev sigtet for den samme type kriminalitet mere end 100 gange. Denne type sager har været stærkt stigende, og i 2019 var der 10 gange så mange (72 personer), som blev sigtet mere end 100 gange for den samme type kriminalitet.

Da bedrageri fylder forholdsvis meget i det samlede omfang af økonomisk kriminalitet i opgørelsen, hvoraf en stor del skyldes, at enkeltpersoner gentagne gange fx laver databedrageri, kan denne kriminalitetsform komme til at skygge for udviklingen i andre typer af mere alvorlig økonomisk kriminalitet i analysen, fx skatte- og momssvig og hvidvask mv. Af den årsag er bedrageri taget ud af dele af opgørelserne. Det samme gør sig gældende for dokumentfalsk. Anmeldelser om dokumentfalsk kan dreje sig om forfalskede eksamenspapirer,

⁵ Danmarks Statistik (2020). Stigning i anmeldt bedrageri. <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=30212>. 25. februar 2020

⁶ Politi (2017). National Strategisk Analyse 2017)

falske underskrifter eller ændringer af dokumenters faktiske indhold, som ofte bliver brugt som middel til målet i sager om mere alvorlig økonomisk kriminalitet. Dog omhandler størstedelen af anmeldelserne om dokumentfalsk kriminalitet med kreditkort og andre betalingskort, som også er tilfældet med bedrageri. Derfor er dokumentfalsk også taget ud af dele af opgørelserne.

Selvom denne type bedrageri generelt anses som mindre alvorlig, koster det alligevel samfundet og ofrene mange millioner kroner hvert år. Ifølge Nets blev der svindlet med kreditkort for 104 millioner kroner i 2016⁷. Bedrageri kan dog også være alvorligt og omfattende. Et eksempel er sagen om Britta Nielsen, der blandt andet ved bedrageri svindlede for 117 millioner kroner, se en beskrivelse af sagen om Britta Nielsen i casen nedenfor.

Britta Nielsen – eksempel på bedrageri, embedsmisbrug og dokumentfalsk

Sagen om Britta Nielsen er en af de mest omdiskuterede svindelsager i nyere tid. Britta Nielsen misbrugte igennem flere år sin position i Socialstyrelsen til at overføre offentlige tilskudsmidler til sig selv. Det drejede sig om offentlige tilskudsmidler fra satspuljerne, der ellers var beregnet til projekter for udsatte og svage borgere. I stedet for at overføre hele det givne beløb til fx en kommune, overførte Britta Nielsen en andel til sin egen bankkonto. Pengene benyttede Britta Nielsen blandt andet til opkøb af dyre heste til sine døtre⁸.

Britta Nielsen blev dømt for omfattende bedrageri, embedsmisbrug og dokumentfalsk, og hun blev i 2020 idømt 6,5 års fængsel for svindel for 117 millioner kroner.

Britta Niensens tre børn blev senere samme år idømt 1,5 års, 2 års og 3,5 års fængsel for groft hæleri, da det blev vurderet, at de burde have vidst, at pengene var erhvervet på ulovlig vis. Alle tre børn har anket dommen. Sagen forventes at komme for Landsretten i august 2021.

Som nævnt omfatter økonomisk kriminalitet også andre typer af mere alvorlig kriminalitet end bedrageri og dokumentfalsk. I denne analyse fokuseres der særligt på fire grupper af økonomisk kriminalitet:

1. Skatte- og momssvig mv.
2. Underslæb, mandat- og skyldnersvig
3. Afpresning, hæleri, hvidvask mv.
4. Brud på bogførings- og selskabsloven mv.

Skatte- og momssvig medfører store tab for staten

Sammenlagt er antallet af anmeldelser i de fire grupper af økonomisk kriminalitet steget fra knap 3.000 anmeldelser i 2009 til knap 18.000 i 2019, hvilket er en stigning på knap 500 pct, se figur 3 nedenfor.

Anmeldelser om skatte- og momssvig har i hele perioden fra 2009-2019 (2016 undtaget) udgjort den klart største andel af anmeldelserne inden for de fire grupper af økonomisk kriminalitet. Anmeldelser om skatte- og momssvig er steget fra godt 1.600 tilfælde i 2009 til godt 6.000 i 2019, svarende til næsten en firedobling på 10 år. Udviklingen er imidlertid foregået i spring.

⁷ Nets. (2020). Misbrugstal. <https://www.dankort.dk/Pages/Misbrugstal.aspx>. 28. januar 2020

⁸ Se blandt andet: DR. Dommen er endelig: Britta Niensens svindelsag bliver ikke anket. <https://www.dr.dk/nyheder/indland/dommen-er-endelig-britta-nielsens-svindelsag-bliver-ikke-anket>. 26. februar 2020

Niveauet af anmeldelser for skatte- og momssvig lå således relativt stabilt fra 2009 til 2011, hvorefter der sker en kraftig stigning i 2012. Herefter ligger niveauet igen relativt stabilt på ca. 5.000 anmeldelser frem til og med 2018. I 2019 når antallet af anmeldelser en foreløbig top på over 6.000 anmeldelser. Udviklingen kan på den ene side hænge sammen med, at omfanget af svindel med skatter og moms generelt er steget i perioden, men kan også skyldes, at området er blevet prioriteret højere. For eksempel fremgår det af Anklagemyndighedens mål og strategi for 2012 til 2015, at politiet og anklagemyndigheden vil have løbende indsatser med specifikt fokus på netop økonomisk kriminalitet⁹.

Figur 3. Anmeldelser fordelt på type af økonomisk kriminalitet, 2009-2019

Anm.: Opgørelse indeholder ikke bedrageri og dokumentfalsk mv.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Når der er tale om alvorlige sager, som omhandler systematisk skatte- og momssvig og også sager om fx afpresning, hæleri og hvidvask, kan der være tale om organiseret kriminalitet, hvor der via komplekse netværk af selskabskonstruktioner indgår udenlandske bagmænd, stråmænd, skraldespandsselskaber mv. Disse sager kan fx dreje sig om kriminelle netværk, der etablerer såkaldte momskarruseller eller andre former for kædesvig, der typisk har til formål at udnytte reglerne om skatte- og momsrefusioner. Udbytteskandalen, hvor et netværk af kriminelle svindlede med refusion af skat på aktieudbytte, er et godt eksempel på denne form for økonomisk kriminalitet, se casen med beskrivelse af Udbytteskandalen.

⁹ Anklagemyndigheden (2012). Mål og strategi 2012-2015

Udbytteskandalen – eksempel på groft skattesvig

Udbytteskandalen omhandler svindel med refusion af skat på aktieudbytte. Skandalen har trukket overskrifter, siden den blev kendt for offentligheden i 2015, hvor det første gang kom frem, at SKAT havde mistanke om, at der var blevet svindlet med tilbagebetalingen af skattemidler.

Udenlandske selskaber kan få refusion af den skat, de betaler af udbyttet, når de ejer danske aktier. Reglerne skal forhindre, at selskabet både bliver beskattet i Danmark og i hjemlandet. Svindlen i Udbytteskandalen foregik ved, at udenlandske selskaber søgte om at få tilbagebetalt dansk udbytteskat, uden at de reelt ejede de aktier, som de ville have tilbagebetalt udbytteskat for.

I sagen om udbytteskatten viste det sig, at blandt andet små amerikanske pensionskasser hævdede at være aktionærer i danske børsnoterede selskaber, og dermed være berettiget til at få tilbagebetalt udbytteskat. Det på trods af, at de aldrig havde ejet aktier i selskaberne eller betalt udbytteskat til statskassen.

Det viste sig efterfølgende, at svindlen med den danske udbytteskat var en del af et større sagskompleks, hvor flere europæiske statskasser, herunder Tysklands, Frankrigs, Belgiens og Italiens statskasse, i en lang årrække var blevet svindlet for omkring 410 milliarder kroner. Den danske statskasse blev i denne sammenhæng svindlet for 12,7 milliarder kroner.

En lang række store banker og finansvirksomheder har både rådgivet svindlerne og har selv fået udbetalt udbytteskatrefusioner, som de ikke havde ret til. Det er fx banker som Barclays, UBS, Santander, Deutsche Bank, BNP Paribas og svenske SEB.

Den britiske statsborger og finansmand Sanjay Shah er blevet afsløret som hovedmanden bag udbytteskandalen. Shah er dog ikke den eneste, der har svindlet med udbytterefusionerne.

Skattestyrelsen har rejst erstatningsager mod mere end 470 personer og selskaber i otte lande. I 2019 indgik Skattestyrelsen et forlig med de to amerikanere Jerome Lhote og Matthew Stein, der havde kopieret Shahs metode. Ifølge anklagen havde de to amerikanere svindlet for 4,1 milliarder kroner. I forliget fremgik det, at de to amerikanere skal betale 1,55 milliarder kroner tilbage til Skattestyrelsen.

I august 2020 blev sagen mod Sanjay Shah, der blev anlagt i Dubai i 2018, afvist af retten. Ifølge retten manglede der dokumentation. Skattestyrelsen har anket sagen¹⁰.

Omkostningerne forbundet med økonomisk kriminalitet er svære at opgøre. Beløbene, der bliver svindlet for, varierer markant. Det er lige fra kreditkortsvindel for nogle få hundrede kroner til store og spektakulære sager, hvor der svindles for meget store beløb. I sagen om Udbytteskat blev den danske statskasse fx svindlet for omkring 13 milliarder kroner. I den verserende sag om Operation Greed er persongalleriet i sagen anklaget for momssvindel for 290 millioner kroner og pengehæleri og hvidvask for 530 millioner kroner. I begge disse sager er der tale om systematisk og organiseret kriminalitet med meget store økonomiske omkostninger til følge.

Det er dog langt fra al økonomisk kriminalitet, der har samme omfang eller er udført lige så systematisk og organiseret, som det ses i fx Udbytteskandalen. Et eksempel på det er sagen om topchefen i Forenede, se casen nedenfor.

¹⁰ Se blandt andet: DR. Tema: Afsløring af skatteskanale. <https://www.dr.dk/nyheder/penge/tema/kuppet-mod-europa>

Topchef i Forenede dømt for skattesvig – eksempel på skattesvig

Michael Krogh, topchef, medejer og bestyrelsesmedlem i servicekoncernen Forenede, solgte i 2010, 2011 og 2012 aktier i Forenede til koncernen for i alt 26,2 millioner kroner. Indtægten, han opnåede ved aktiesalget, opgav han dog ikke i sin selvangivelse.

Michael Krogh forklarede i retten, at han ikke havde betalt skat af salg af aktierne for 26 millioner kroner, da han dengang ikke troede, at han skulle betale skat af aktiesalget. Han forklarede, at det ikke var hans hensigt at snyde.

Ud over den manglende skattebetaling var der i flere tilfælde udstedt checks på store beløb til underleverandører, hvor pengene blev indsat på en bankkonto tilhørende Michael Krogh.

Michael Krogh blev sigtet for groft skattesvig på omkring 13 millioner kroner i forbindelse med aktiesalget og derudover sigtet for dokumentfalsk og tyveri for hen ved 300 millioner kroner.

Michael Krogh blev i 2017 dømt skyldig i groft skattesvig og fik en dom på 2,5 års ubetinget fængsel samt en tillægsbøde på 11 millioner kroner¹¹.

Flere sager om skatte- og momssvig, end tallene indikerer

De store sager om skatte- og momssvig udgør en relativ lille andel (20 pct.) af det samlede antal anmeldelser om skatte- og momssvig. I figur 4 fremgår det, hvor stor en del af anmeldelserne om brud på skattelovgivningen som kan karakteriseres som groft skatte- eller momssvig. I størstedelen af tilfældene drejer sagerne sig om brud på afgiftsregler på områder som drikkevarer, tobak og benzin, vægtafgift, manglende registrering af køretøjer mv.

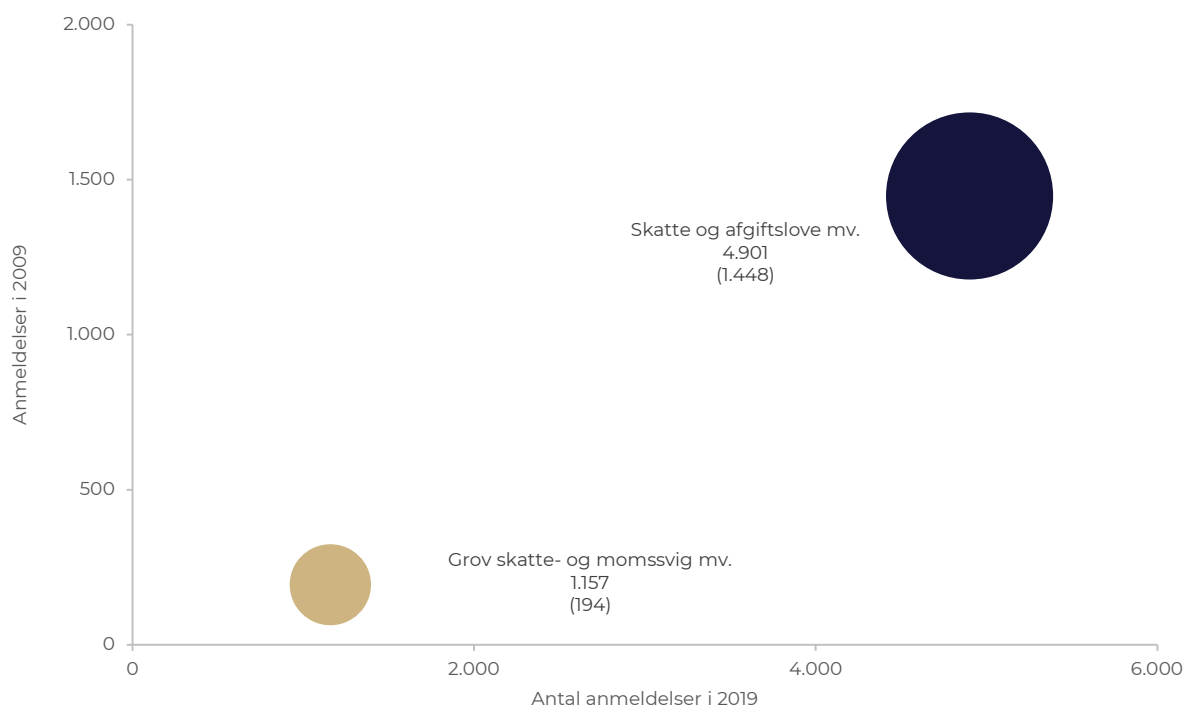
Mange brud på skatte- og afgiftslovene bliver imidlertid aldrig anmeldt til og efterforsket af politiet. Det skyldes, at skattemyndighederne har mulighed for efter en konkret vurdering at afslutte mindre sager om brud på skatte- og afgiftslove administrativt. Det kan fx ske, hvis der foreligger forsæt til unddragelse af skat, arbejdsmarkedsbidrag, lønsumsafgift og/eller moms, og hvis det samlede forsætlige unddragne beløb, ikke er over 250.000 kroner. Sagerne bliver afsluttet uden en anmeldelse og ender med et evt. bødeforlæg¹².

Selv om antallet af anmeldelser for groft skatte- og momssvig er forholdsvis lavt i sammenligning med øvrige overtrædelser af skattelovgivningen, er området i kraftig vækst. Fra 2009 til 2019 steg antallet af anmeldelser fra 194 til 1.157. Det er en stigning på knap 500 pct.

¹¹ Se blandt andet: Finans. Dansk rengøringsboss hænger på fængselsstraf og millionbøde. <https://finans.dk/erhverv/ECE10198382/dansk-rengoeringsboss-haenger-paa-faengselsstraf-og-millionboede/?ctxref=ext>. 12. januar 2018

¹² SKAT. Den juridiske vejledning 2020-2: <https://skat.dk/skat.aspx?oID=1919770&chk=216985>

Figur 4. Udvikling i anmeldelser om skatte- og momssvig mv.

Anm.: Tal i parentes viser antal anmeldelser i 2009

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

På skatteområdet estimerer skattemyndighederne, at halvdelen af alle virksomheder laver fejl i deres skatteindberetninger og 39 pct. i deres momsindberetninger. Derudover laver 8 pct., hvad skattemyndighederne betegner som "bevidst" snyd med skat og 9 pct. med moms¹³. Ifølge skattemyndighederne er der et årligt skattegab på 10,9 milliarder kroner, som stammer fra erhvervslivet¹⁴. Skattegabets størrelse er forskellen imellem den skat, som virksomhederne skulle have betalt, og så den skat, som faktisk er betalt. Ifølge en ny analyse fra Rigsrevisionen estimeres det årlige momsgab desuden til at udgøre omkring 6 milliarder kroner.¹⁵ Sammenlagt svarer det til, at der er et årligt indtægtstab til staten som følge af manglende indtægter fra skat og moms på ca. 17 milliarder kroner.

Mindre kontrol kan forklare snyd

En del af forklaringen på stigningen i omfanget af skatte- og momssvig kan hænge sammen med, at skattemyndighederne kontrollerer en stadig mindre del af landets virksomheder (se tabel 1). I 2018 var det således kun godt 2 pct. af alle virksomheder, der blev kontrolleret af skattemyndighederne. Det til trods for, at skattemyndighederne selv opgør, at 8 pct. af alle virksomheder kan karakteriseres som bevidste skattesnydere og 9 pct. bevidste momssnydere¹⁶.

¹³ SKAT (2021). Virksomhedernes skattebetaling

¹⁴ SKAT (2017). Virksomhedernes efterlevelse af skattereglerne. Indkomstår 2014

¹⁵ Rigsrevisionen (2020). Beretning om momskontrollen

¹⁶ SKAT (2021). Virksomhedernes skattebetaling

Tabel 1. Andel af virksomheder, der kontrolleres af skattemyndighederne

	2014	2015	2016	2017	2018
Pct.	3,4	3,5	2,9	2,7	2,4

Anm.: Virksomheder dækker over selskaber og selvstændigt erhvervsdrivende såsom enkeltmandsvirksomheder. Opgørelsen bygger på henholdsvis gennemsigthedsrapporten for 2014 og 2015. Antal kontrollerede virksomheder for 2016-2018 er opgjort ved dataudtræk pr. den 5. december 2019. Dataindholdet i Skattestyrelsens systemer er dynamisk og ændres løbende i forbindelse med nye kontrolaktiviteter for det enkelte år

Kilde: Skattestyrelsen

Det lave kontrolniveau kan bidrage til at friste virksomhedsejere, der ikke oplever en *reel* risiko for at blive taget i at snyde med skatte- og momsindberetningerne. Dette billede bekræftes af tal fra skattemyndighederne, der viser, at virksomhedernes *oplevede* risiko for at blive opdaget i at snyde i skat er faldet fra 64 pct. i 2012 til 38 pct. i 2014.

Hvis man dertil lægger, at revisionspligten er blevet lempet tre gange på 10 år, og at den indirekte kontrol af skat og moms, der ligger heri, derfor er blevet mindre, så er det vurderingen, at risikoen for at blive opdaget i at snyde med skat og moms aldrig har været lavere. Faldet i både den *reelle* og den *oplevede* risiko for at blive taget i skattesnyd er således en nærliggende forklaring på, at omfanget af denne kriminalitetstype er vokset så markant i de senere år.

Myndighedernes kontrol og tilsyn med erhvervslivet er flere gange blevet kritiseret af Rigsrevisionen i de senere år. Rigsrevisionen rettede således en meget skarp kritik af SKATs forvaltning af og Skatteministeriets tilsyn med refusion af udbytteskat i 2016. Her hed det blandt andet, at SKAT har ført en helt utilstrækkelig kontrol med udbetalingerne af refusion af udbytteskat, og at Skatteministeriets tilsyn med området har været særdeles mangelfuldt¹⁷.

Stor stigning i anmeldelser om hvidvask og hæleri

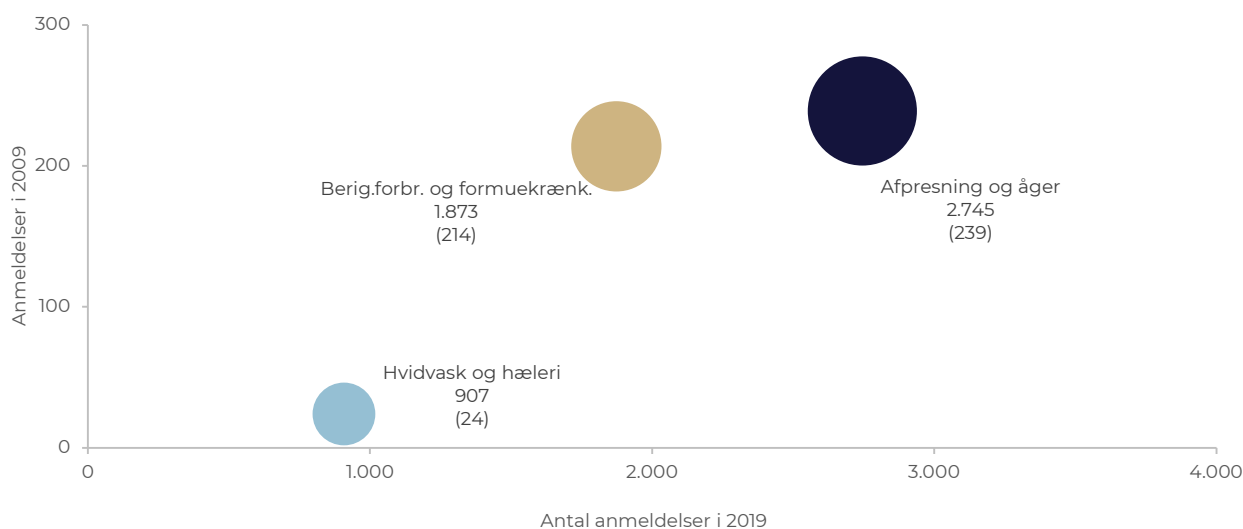
Fra 2009 til 2019 steg antallet af anmeldelser om afpresning, hæleri og hvidvask fra knap 500 tilfælde til godt 5.500. En stigning på over 1.000 pct., se figur 3.

Udviklingen inden for de specifikke kriminalitetsformer ses af figur 5. Her ses det, at der i 2019 er indgivet flest anmeldelser om afpresning og åger i gruppen *Afpresning, hæleri og hvidvask mv.* (2.745 anmeldelser). Dernæst følger anmeldelser om berigelsesforbrydelser og formuekrænkelser (1.873 anmeldelser) og sidst anmeldelser om hæleri og hvidvask (907 anmeldelser).

Der har således været en stor stigning i omfanget af anmeldelser inden for hver af de tre undergrupperinger, særligt bemærkelsesværdig er stigningen i antallet af anmeldelser om hvidvask og hæleri, der er steget fra 24 anmeldelser i 2009 (tal i parentes i figuren) til 907 i 2019.

¹⁷ Rigsrevisionen (2016). SKATs forvaltning af og Skatteministeriets tilsyn med refusion af udbytteskat

**Figur 5. Udvikling i anmeldelser om:
Afpresning, hæleri, hvidvask mv.**

Anm.: Tal i parentes viser antal anmeldelser i 2009

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Hvidvask af sorte penge, der stammer fra kriminalitet, er ikke et nyt fænomen, men den digitale udvikling og herunder fx brug af kryptovaluta har gjort det lettere for de kriminelle miljøer at hvidvaske penge¹⁸. Derudover er der en stigende tendens til, at de kriminelle miljøer får hjælp fra it-eksperter og andre professionelle rådgivere, der sælger såkaldt 'crime as a service'. Disse kriminelle rådgivere faciliterer konstruktioner, tjenester og ydelser, der fx sælges på det *mørke internet* med det formål at gøre det enkelt for de kriminelle miljøer at udføre kriminalitet, fx udføre et hacker- eller phishing-angreb¹⁹.

Derudover kan stigningen i antallet af anmeldelser om hvidvask også skyldes et øget politisk fokus fra politikere og myndigheder, blandt andet på grund af de store sager om hvidvask i Danske Bank og Nordea. Læs mere om hvidvasksagen i Danske Bank i casen nedenfor.

Når der opstår en mistanke om hvidvask, fx i banken eller hos revisoren, sender vedkommende en underretning til Hvidvasksekretariatet, som er en del af Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK)²⁰. En underretning til Hvidvasksekretariatet er ikke det samme som en anmeldelse. Hvidvasksekretariatet analyserer hver underretning og foretager eventuelt indledende efterforskningskridt.

Hvis det vurderes, at der er grundlag for at gå videre med underretningen, sendes den som udgangspunkt videre til den relevante politikreds. Det er den enkelte politikreds, som afgør, om der skal iværksættes videre efterforskning. Underretninger om eventuel finansiering af terrorisme behandles af Hvidvasksekretariatet i samarbejde med PET. De sager, der efterforskes af SØIK, behandles i statsadvokaturens efterforskningssektioner.

¹⁸ Politi (2017). National Strategisk Analyse 2017

¹⁹ Europol (2017). European Union. Serious and organised crime threat assessment. Crime in the age of technology

²⁰ Advokater, revisorer og eksterne bogholdere, ejendomsrådgivere, udlejere, finansielle virksomheder og udbydere af tjenesteydelser er alle omfattet af hvidvaskloven og er dermed forpligtet til at underrette Hvidvasksekretariatet, hvis der opstår mistanke om hvidvask.

I de senere år har Hvidvasksekretariatet modtaget et stigende antal underretninger, der omhandler mistanke om hvidvask, se tabel 2. På trods af den markante stigning i antallet af underretninger til Hvidvasksekretariatet er det kun en lille del, der fører til en anmeldelse. I 2019 var der 907 anmeldelser om hvidvask og hæleri (se figur 5).

Tabel 2. Underretninger sendt til Hvidvasksekretariatet, 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Antal	15.619	18.669	24.911	35.768	53.454	73.261

Anm.: Antal indberetninger til og med 3. kvartal 2020

Kilde: Anklagemyndigheden. Underretninger og videregivelser i 2019

Danske Bank – eksempel på hvidvask

I 2017 kom det frem, at Danske Banks estiske filial havde været centrum for hvidvask i milliardklassen i perioden 2007 til 2015. Danske Banks interne undersøgelse viste, at ledelsen i Danske Bank gentagne gange var blevet advaret om mistænkelige kunder og alvorlige mangler i forebyggelsen af hvidvask i den estiske afdeling.

I Danske Banks interne undersøgelse fandt de selv frem til 6.200 mistænkelige kunder. Den samlede strøm af penge fra udenlandske kunder gennem den estiske filial udgjorde 1.500 milliarder kroner i perioden. Danske Bank erkendte selv, at en stor del af disse transaktioner var mistænkelige og burde være indrapporteret.

Hvidvasksagen førte til, at den administrerende direktør Thomas Borgen og bestyrelsesformand Ole Andersen måtte forlade deres stillinger.

I alt er ni personer, herunder Thomas Borgen, samt Danske Bank som virksomhed blevet sigtet for flere brud på hvidvaskloven i Danmark, og banken undersøges i en række andre lande.

Da sagen om hvidvask har fået Danske Banks aktiekurs til at falde, har en række aktionærer lagt sag an mod Danske Bank og Thomas Borgen, da de mener, at de er erstatningsansvarlige for kurstabet efter hvidvasksagen²¹.

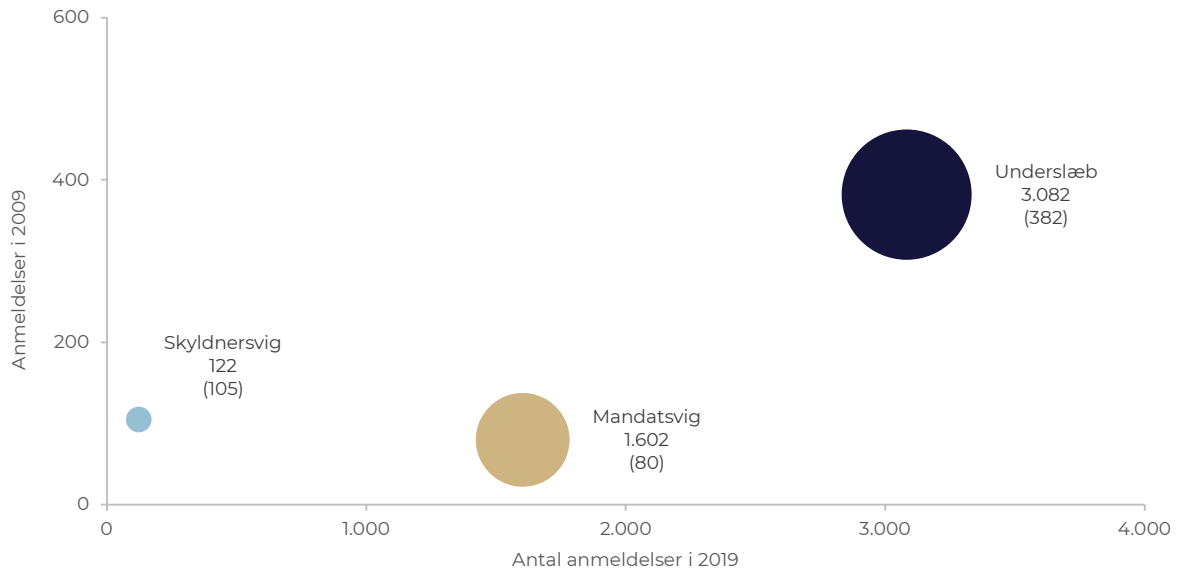
Underslæb og svig stiger markant

Antallet af anmeldelser om underslæb, mandat- og skyldnersvig er steget fra knap 600 anmeldelser i 2009 til godt 4.800 i 2019. En stigning på over 700 pct. på 10 år (se figur 3).

I figur 6 ses det, at der inden for gruppen *Underslæb, mandatsvig og skyldnersvig mv.* er indgivet flest anmeldelser om underslæb i 2019 (3.082 anmeldelser). Dernæst følger anmeldelser om mandatsvig med 1.602 anmeldelser og skyldnersvig med blot 122 anmeldelser. Set over tid er det især antallet af anmeldelser for mandatsvig, som er steget. Antallet af anmeldelser er steget fra 80 i 2009 (tal i parentes i figuren) til 1.602 anmeldelser i 2019.

²¹ Se blandt andet: DR. Tema: Hvidvask i Danske Bank. <https://www.dr.dk/nyheder/tema/hvidvask-i-danske-bank>. 23. februar 2021

**Figur 6. Udvikling i anmeldelser om:
Underslæb, mandat- og skyldnersvig**

Anm.: Tal i parentes viser antal anmeldelser i 2009

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Underslæb er fx, når en ansat overfører midler til sig selv fra virksomheden, hvor vedkommende er ansat. Det kan fx være en kasserer, der tager penge fra foreningskassen, eller en advokat, der bruger penge fra en klientkonto. Mandatsvig er derimod fx, når en person, der forvalter en anden persons formue, påfører denne person et tab for egen eller andres vindings skyld. Det kan fx være en direktør, der indgår en 'for dyr' aftale med en leverandør mod, at leverandøren bygger et billigt sommerhus til direktøren privat. Dermed forbryder direktøren sig imod det mandat, han har fra virksomheden til at forvalte virksomhedens økonomi bedst muligt.

Mens underslæb og mandatsvig ofte, men ikke altid, handler om at berige sig selv på andres vegne, handler skyldnersvig derimod ofte om at forringe egne muligheder for at betale sin gæld. Skyldnersvig opstår fx, når en person bevidst forringer sine muligheder for at tilbagebetale sin gæld til sine kreditorer eller fx køber varer uden at betale. Se eksempler på mandat- og skyldnersvig i casene nedenfor.

Genan – eksempel på mandatsvig for egen vinding

Genan, et firma, der forarbejdede og genbrugte dæk fra fx biler og lastbiler, kom i 2014 i søgelyset, da det kom frem, at der var uregelmæssigheder i Genans regnskaber. Virksomheden stod angiveligt på kanten af en konkurs.

Bagmandspolitiet rejste i 2018 tiltale mod stifteren af Genan Bent A. Nielsen for mandatsvig og bedrageri for 420 millioner kroner. Bent A. Nielsen havde udnyttet virksomheden til at udstede ulovlige lån til et andet firma, som han ejede. Han blev desuden tiltalt for mandatsvig, fordi han ifølge Bagmandspolitiet havde brugt 73 millioner kroner af Genans penge på private formål, herunder ombygning af et sommerhus i Gl. Skagen.

Bent A. Nielsen blev idømt seks års fængsel for bedrageri og mandatsvig, mens selskabets revisor Bjarne Nielsen blev idømt tre års fængsel for medvirken²².

OW Bunker – eksempel på mandatsvig, men ikke for egen vinding

Igennem en årrække blev OW Bunker omtalt som en succesfuld virksomhed, men dette ændrede sig, da virksomheden blev børsnoteret i 2014. Ca. 20.000 investorer købte aktier i OW Bunker efter børsnoteringen og forventede store afkast af aktierne. OW Bunker havde efter sigende på det tidspunkt en omsætning på 250 millioner kroner om dagen. Resultatet blev dog hurtigt nedjusteret efter børsnoteringen pga. faldende oliepriser. Investorerne var ikke blevet gjort opmærksom på virksomhedens følsomhed over for udsving i oliepriserne.

I november 2014 stopper handlen med aktien på Fondsbørsen, da datterselskabet Dynamic Oil Trading i Singapore havde givet kredit til en ikke-kreditværdig kunde, hvilket efterlod et hul på 750 millioner kroner. OW Bunker indgav en konkursbegæring, og aktionærerne og investorerne mistede deres penge.

I 2016 blev tre direktører, Jim Pedersen den tidligere topchef, finansdirektør Morten Skou og direktøren for datterselskabet i Singapore Lars Møller, sigtet. Lars Møller blev sigtet for særlig groft mandatsvig, da han havde ført OW Bunkers ledelse bag lyset og ikke fortalt, hvor store kreditter han havde bevilget. Det kostede OW Bunker omkring 800 millioner kroner.

I 2019 blev Lars Møller idømt fem års fængsel for groft mandatsvig. Landsretten mente ikke, at Lars Møller selv opnåede økonomisk vinding ved sine dispositioner, det gjorde Tankoil, som modtog kreditterne, derimod.

Jim Pedersen døde under efterforskningen, mens sigtelsen mod Morten Skou blev frafaldet²³.

Sandgården – eksempel på skyldnersvig

I 2008 gik ejendomsspekulanten Martin Klüts konkurs med sin virksomhed Sandgården. I stedet for at stille alle værdier til rådighed for kuratoren af konkursboet valgte Martin Klüts i stedet at beholde nogle af sine værdier. En af metoderne var den såkaldte "kone-finte", hvor man overfører værdier inden en konkurs til sin ægtefælle, så kreditorerne ikke kan få fat på værdierne. Det blev vurderet, at investorer og kreditorer havde mistet op mod 2 milliarder kroner.

I 2013 stadfæstede Landsretten en dom fra Byretten på tre et halvt års fængsel og knap 5 millioner kroner i bøde for omfattende skyldnersvig²⁴.

²² Se blandt andet: Børsen. Dækkonge får seks års fængsel i Genan-sagen.

<https://borsen.dk/nyheder/virksomheder/daekkkonge-faar-seks-aars-faengsel-i-genan-sagen-7ezmu>. 4. april 2019

²³ Se blandt andet: DR. Tema: OW Bunker. <https://www.dr.dk/nyheder/tema/ow-bunker.23.februar.2021>

²⁴ Se blandt andet: Berlingske. Boligspekulant skal tre og et halvt år i fængsel.

<https://www.berlingske.dk/virksomheder/boligspekulant-skal-tre-og-et-halvt-aar-i-faengsel>. 7. juni 2013

Kun få anmeldelser om brud på bogførings- og selskabsloven

Anmeldelser om brud på bogførings- og selskabsloven udgør kun en lille del af anmeldelserne i hele perioden 2009 til 2019, se figur 3. I gennemsnit er det kun 7 pct. af anmeldelserne, der omhandler brud på disse love. Forklaringen kan blandt andet hænge sammen med, at mange selskaber, der har forbrudt sig mod selskabsloven, bliver håndteret administrativt af Erhvervsstyrelsen og således ikke bliver anmeldt. Erhvervsstyrelsen sender hvert år tusindvis af selskaber til tvangsopløsning hos skifteretterne, hvis de fx ikke har indsendt et regnskab eller registreret de reelle og legale ejere, hvilket er lovpligtigt. Erhvervsstyrelsen vurderede, at de oversendte 10.000 selskaber til tvangsopløsning i 2016²⁵. Dermed afsluttes en stor del af sagerne administrativt og uden politimæssig efterforskning.

Erhvervsstyrelsen indgav 17 anmeldelser til Hvidvasktilsynet, 240 anmeldelser om ulovlige kapitalejrlån og tre for overtrædelse af bogføringslovgivningen i 2019²⁶.

Økonomisk kriminalitet er komplekst

Det gennemsnitlige antal anmeldelser om økonomisk kriminalitet pr. 1.000 borgere er på 10 år steget fra 3 til 15. Denne udvikling betyder ikke, at alle danskere samlet set er blevet mere kriminelle. Udviklingen dækker over, at de kriminelle bliver anmeldt for flere forhold.

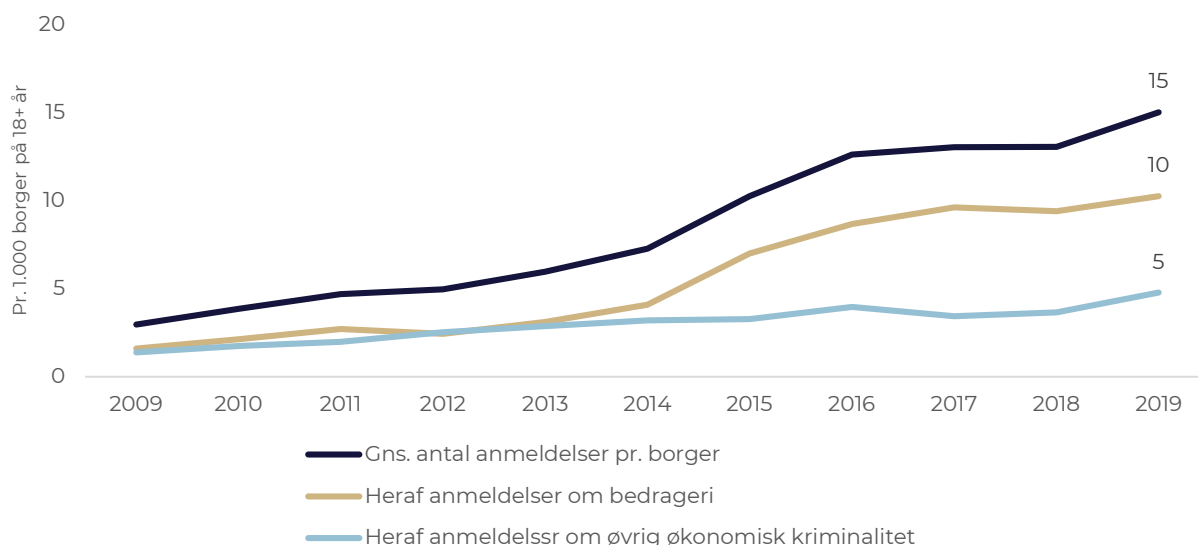
Det ses tydeligt i figur 7, at den kraftige stigning især skyldes anmeldelser for bedrageri. Med en såkaldt phishing-mail kan en kriminel person forholdsvist nemt lokke kreditkortoplysninger ud af mange sagesløse ofre på én gang. Hver af disse handlinger risikerer så at blive anmeldt som separate sager. Det kan blandt andet forklare, at antallet af anmeldelser om bedrageri er steget så forholdsvis meget i perioden.

På trods af, at bedrageri har trukket gennemsnittet op for perioden, ses det også, at det gennemsnitlige antal anmeldelser inden for de øvrige typer økonomisk kriminalitet er steget fra 1 til 5 anmeldelser pr. 1.000 borgere i 2019, se figur 7.

²⁵ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber

²⁶ Erhvervsstyrelsen (2019). Årsberetning 2019. Erhvervsrettet kontrol og tilsyn i Erhvervsstyrelsen

Figur 7. Gennemsnitligt antal anmeldelser pr. 1.000 borgere, 2009-2019

Anm.: Antal borgere er borgere over 17 år.

Kilde: Danmarks Statistik (FOLK2) og særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

I sager om kompleks økonomisk kriminalitet ses det ofte, at der er flere sigtelser for forskellige kriminelle forhold. Det kan fx være i en sag om skyldnersvig eller mandatsvig, hvor bedrageri og/eller dokumentfalsk er brugt som et middel til at nå målet. Der er her tale om sagskomplekser, hvor en person sigtes for en række forhold. Da det gennemsnitlige antal anmeldelser er stigende, kan det således også indikere, at den økonomiske kriminalitet er blevet mere kompleks over årene.

Det samme billede ses også i udviklingen i antal sigtelser. I 2009 blev personer, der var sigtet for økonomisk kriminalitet, i gennemsnit sigtet for 2,1 kriminelle forhold. Det tal er steget til 3,1 forhold i 2019. I denne specifikke opgørelse er personer med mere end 100 sigtelser for samme kriminalitetstype, fx kortbedrageri, udeladt. At det gennemsnitlige antal sigtelser er steget fra 2,1 til 3,1 kan derfor igen indikere, at sagerne er blevet mere komplekse igennem perioden. I faktaboksen nedenfor fremgår eksempler på sagskomplekser, hvor personer er sigtet for flere forhold i 2016, og casen beskriver sagen om lampevirksomheden Hesalight, der er et eksempel på et stort sagskompleks.

Eksempel på sagskompleks, hvor personer er sigtet i op til tre forhold i 2016

I tabellen fremgår det, hvor mange personer der fx blev sigtet for bedrageri og dokumentfalsk. I 2016 var der fx 432 personer, som både blev sigtet for bedrageri og dokumentfalsk i samme sag, hvilket betyder, at det samlet set bliver til 864 sigtelser. Og 74 personer blev sigtet for bedrageri og kriminalitet inden for typen afpresning, hæleri og hvidvask, hvilket betyder, at de samlet set blev sigtet 148 gange.

I 2016 var der 654 personer, der blev sigtet for mere end én type af økonomisk kriminalitet. De 654 personer blev sammenlagt sigtet for 1.327 forskellige forhold, se tabel nedenfor.

Som det ses af tabellen, indgår bedrageri, dokumentfalsk eller begge dele i størstedelen af sagskomplekserne, hvilket viser, at de typer af kriminalitet ofte er midlet til målet.

Sigtelse 1	Sigtelse 2	Sigtelse 3	Antal sigtede personer	Samlet antal sigtelser blandt sigtede personer
Bedrageri	Dokumentfalsk		432	864
Bedrageri	Afpresning, hæleri og hvidvask		74	148
Bedrageri	Underslæb, mandat- og skyldnersvig		44	88
Bedrageri	Skatte- og momssvig		24	48
Dokumentfalsk	Underslæb, mandat- og skyldnersvig		20	40
Dokumentfalsk	Skatte- og momssvig		15	30
Afpresning, hæleri og hvidvask	Bogførings- og selskabslovgivning		13	26
Bedrageri	Dokumentfalsk	Underslæb, mandat- og skyldnersvig	12	36
Afpresning, hæleri og hvidvask	Skatte- og momssvig		9	18
Bedrageri	Skatte- og momssvig	Afpresning, hæleri og hvidvask	4	12
Afpresning, hæleri og hvidvask	Underslæb, mandat- og skyldnersvig		4	8
Bedrageri	Dokumentfalsk	Skatte- og momssvig	3	9
Total			654	1.327

Anm.: Opgørelsen indeholder sagskomplekser fra 2016

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Hesalight – eksempel på et sagskompleks

Lampevirksomheden Hesalight solgte miljøvenlige LED-lamper. Hesalight havde en særlig forretningsmodel, hvor kunderne først skulle betale for lamperne, efterhånden som de nye lamper resulterede i kontante energibesparelser. I 2014 rejste Hesalight mere end en halv milliard kroner i kapital fra pensionskasser og kapitalforvaltere. Det skete dog på baggrund af misvisende regnskabstal, som blandt andet byggede på falske kontrakter.

Direktøren Lars Nørholt blev dømt for en række forskellige typer af økonomisk kriminalitet herunder bedrageri, dokumentfalsk, mandatsvig, skyldnersvig og momssvig - alt sammen af særlig grov karakter og for et samlet beløb på over en halv milliard danske kroner.

Lars Nørholt blev dømt for mandatsvig, som følge af, at Hesalight blev brugt til at betale private udgifter for omkring 45 millioner kroner. Han blev desuden dømt for skyldnersvig, da han, kort forinden virksomheden erklærede sig konkurs, havde udbetalt store summer til sig selv. Derudover blev han dømt for momssvig, da han angav forkerte oplysninger til skattemyndighederne. Endelig blev han dømt for dokumentfalsk, da han havde oprettet falske kontrakter med store virksomheder for flere hundrede millioner kroner med henblik på at narre kreditorerne.

Lars Nørholt blev idømt syv års fængsel²⁷.

Markant vækst i sigtelser og domme for økonomisk kriminalitet

Ligesom antallet af anmeldelser for økonomisk kriminalitet er steget betydeligt i de sidste 10 år, er antallet af sigtelser også steget markant (i denne opgørelse er sigtelser for bedrageri og dokumentfalsk udeladt).

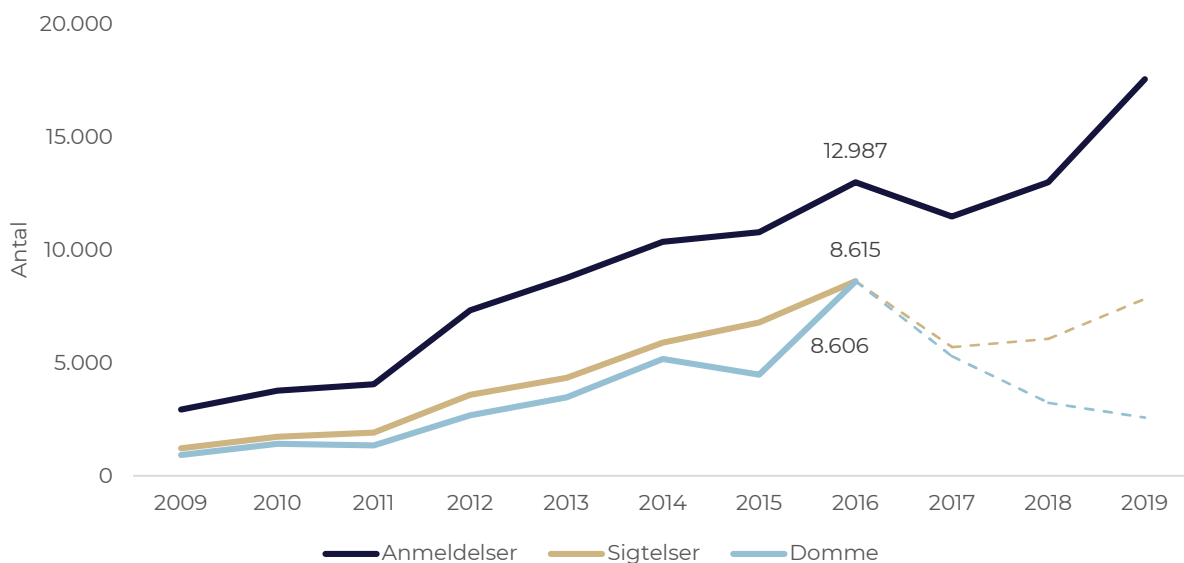
I perioden 2009 til 2016 er det i gennemsnit 52 pct. af alle anmeldelser, der fører til en sigtelse, og i omegn af 42 pct. af anmeldelserne, der fører til en dom. Det betyder, at 80 pct. af alle sigtelser ender med en domsfældelse²⁸.

Frem til 2016 følger udviklingen i antal sigtelser og domme tilnærmelsesvis udviklingen i antal anmeldelser, se figur 8. Der er dog udsving fra år til år i andelen af anmeldelser, der fører til sigtelser og i sidste ende domme.

²⁷ Se blandt andet: DR. Højesteret: Hesalight-stifter får syv års fængsel for trecifret millionbedrageri. <https://www.dr.dk/nyheder/penge/hojesteret-hesalight-stifter-faar-syv-aars-faengsel-trecifret-millionbedrageri>. 21. december 2020

²⁸ En sigtelse har fire mulige udfald: domsfældelse, frifindelse, sigtelse opgivet eller uafsluttet. Langt størstedelen af sigtelserne fører til en dom, mens kun mellem 1-3 pct. af sigtede personer bliver frifundet.

Figur 8. Udvikling i økonomisk kriminalitet (eksklusive bedrageri), 2009-2019

Anm.: Opgørelse indeholder ikke bedrageri og dokumentfalsk mv.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Opgørelserne i analysen tilbagefører sigtelser og domme til de år, hvor anmeldelsen er indgivet. Det betyder, at sigtelser og domme er "dateret" til det år, hvor anmeldelsen bliver indgivet. Det gør, at der er et efterslæb i antallet af sigtelser og domme pga. "sagsbehandlingstiden" hos politiet og anklagemyndigheden. Hvis en anmeldelse endnu ikke er mundet ud i en sigtelse eller dom, da vil disse ikke indgå i opgørelsen. Det forklarer faldet i antallet af sigtelser og domme fra 2016 til 2019 i figur 8. Hvis en tilsvarende opgørelse laves om et år, vil antallet af sigtelser og domme i perioden 2016 til 2019 stige, da politiet vil have efterforsket flere af anmeldelserne.

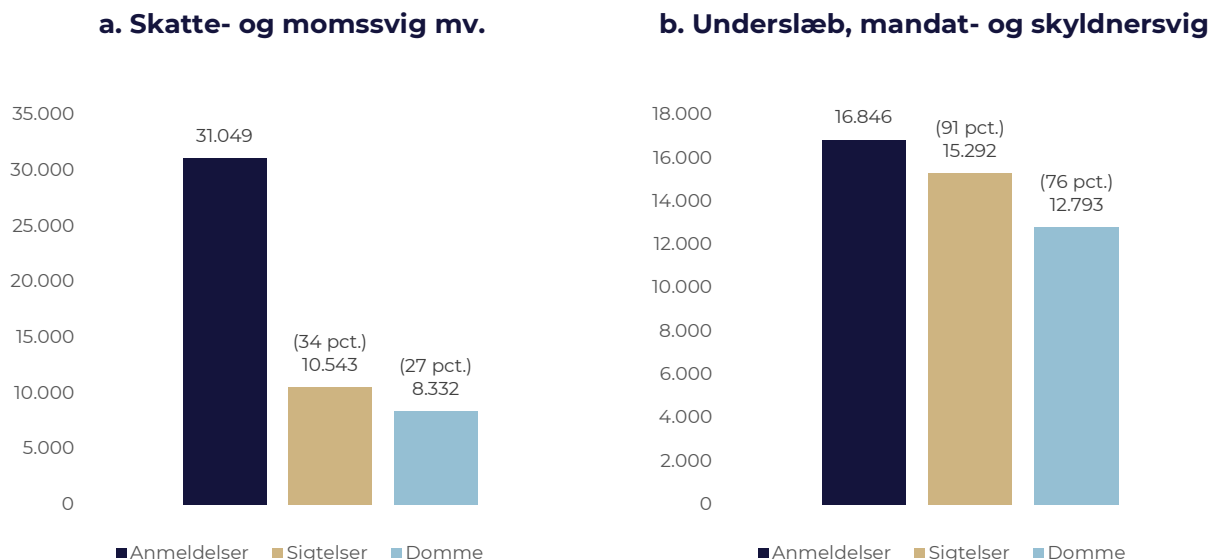
Af den årsag vil der i de følgende afsnit blive fokuseret på anmeldelser, sigtelser og domme i perioden 2009 til 2016. Se nærmere beskrivelse i afsnit om *Metode og afgrænsning*.

Vanskeligt at retsforfølge kriminelle for skatte- og momssvig

Der er stor forskel på, hvor mange anmeldelser der fører til en sigtelse. Det kan indikere, at nogle typer af økonomisk kriminalitet er vanskeligere at efterforske og retsforfølge end andre. Det kan fx være, fordi bevisbyrden på særlige områder er vanskelig at løfte. Derudover må det antages, at der er visse typer af økonomisk kriminalitet, som kan have en højere prioritet end andre. I figurerne nedenfor ses, hvor mange anmeldelser der fører til en sigtelse, og hvor mange af anmeldelserne der i sidste ende munder ud i en domfældelse.

Særligt stor forskel er der på, hvornår en anmeldelse fører til en sigtelse. Som det fremgår af figur 9.a., er det kun 34 pct. af anmeldelserne om *skatte- og momssvig*, der munder ud i en sigtelse, mens 91 pct. af anmeldelserne om *underslæb, mandatsvig og skyldnersvig* munder ud i en sigtelse (figur 9.b.).

Figur 9. Andel af anmeldelser, der fører til sigtelser og domme fordelt på kriminalitetstype, samlet for perioden 2009-2016

Anm.: Summen af antal anmeldelser, sigtelser og domme i perioden 2009-2016. Både sigtelser og domme er sat i forhold til antal anmeldelser.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Som nævnt tidligere har skattemyndighederne mulighed for at lave en ansvarsvurdering og afslutte sager om brud på skatte- og afgiftslove administrativt. Det kan ske, hvis der foreligger forsæt til unddragelse af skat, arbejdsmarkedsbidrag, lønsumsafgift og/eller moms, og hvis det samlede forsættigt undtagne beløb, ikke er over 250.000 kroner. Sagerne vil afsluttes uden retslig opfølgning og ende med et bødeforlæg²⁹. Det betyder samtidig, at de sager om skatte- og momssvig, der faktisk ender med en anmeldelse, ofte vil være større og mere komplekse sager, da skattemyndighederne ikke selv vil kunne afslutte sagerne med et bødeforlæg. Dermed kan en del af de sager, der sendes videre til anklagemyndigheden, også være komplekse at efterforske, og bevisbyrden dermed vanskelig at løfte for anklagemyndigheden. Det kan være en forklaring på, at kun en lille andel af anmeldelserne om skatte- og momssvig fører til en sigtelse.

En anden årsag til de relativt store forskelle i omfanget af sigtelser inden for de forskellige typer af kriminalitet kan også være, at det er vanskeligt at identificere og/eller retsforfølge den kriminelle i sager, hvor der kan være brugt udenlandske stråmænd. Her er det alt andet lige lettere at identificere en kriminel, der har lavet underslæb, mandat- eller skyldnersvig. Hvis den kriminelle ikke kan identificeres og/eller er vanskelig at retsforfølge, da vil en anmeldelse ikke føre til en sigtelse.

²⁹ SKAT. Den juridiske vejledning 2020-2: <https://skat.dk/skat.aspx?oID=1919770&chk=216985>

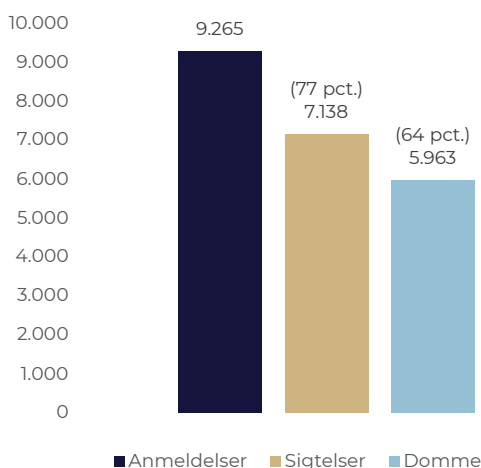
Figurerne er lavet ved at summere alle anmeldelser, sigtelser og domme i perioden 2009 til 2016. Det vil sige, at figurerne viser, hvor stor en andel af alle anmeldelserne i perioden 2009 til 2016 der ender med en sigtelse og en dom. Der kan dermed være udsving i enkelte år, fx pga. en øget fokus eller prioritering inden for specifikke kriminalitetstyper fra politiet eller anklagemyndighedens side. Med denne metode bliver disse udsving udlignet.

Perioden 2017 til 2019 er ikke taget med i opgørelsen, da der som tidligere nævnt er et efterslæb på baggrund af efterforskningstid. Se mere i afsnittet *Metode og afgrænsning*.

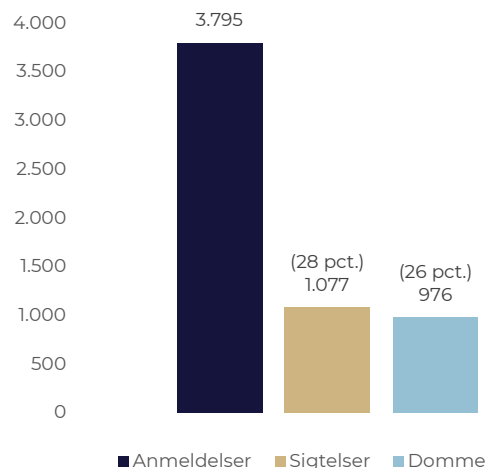
Ses der på anmeldelser om *afpresning, hæleri og hvidvask mv.*, ses det, at 77 pct. af anmeldelserne fører til en sigtelse, se figur 9.c. I sager om brud på *bogførings- og selskabsloven mv.* er det kun i 28 pct. af anmeldelserne, at der bliver rejst sigtelse.

Figur 9. Andel af anmeldelser, der fører til sigtelser og domme fordelt på kriminalitetstype, i perioden 2009-2016

c. Afpresning, hæleri og hvidvask mv.

d. Bogførings- og selskabsloven mv.

Anm.: Summen af antal anmeldelser, sigtelser og domme i perioden 2009-2016. Både sigtelser og domme er sat i forhold til antal anmeldelser.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

En forklaring kan som nævnt tidligere være, at Erhvervsstyrelsen har mulighed for at oversende selskaber til tvangsopløsning hos skifteretterne. Det vil sige, at sagerne bliver afgjort administrativt uden retslig opfølgning.

De sager om brud på bogførings- og selskabsloven, der ender med at blive anmeldt, vil formentlig være større og mere komplekse sager, hvilket også kan forklare, hvorfor det kun er en lille andel af sagerne, der fører til en sigtelse.

Når der så først er rejst sigtelse i en sag, er der større ensartethed i domfældelserne inden for de forskellige kriminalitetsområder. Mellem 80 og 90 pct. af alle sigtelser inden for de forskellige kriminalitetsområder munder ud i en domfældelse.

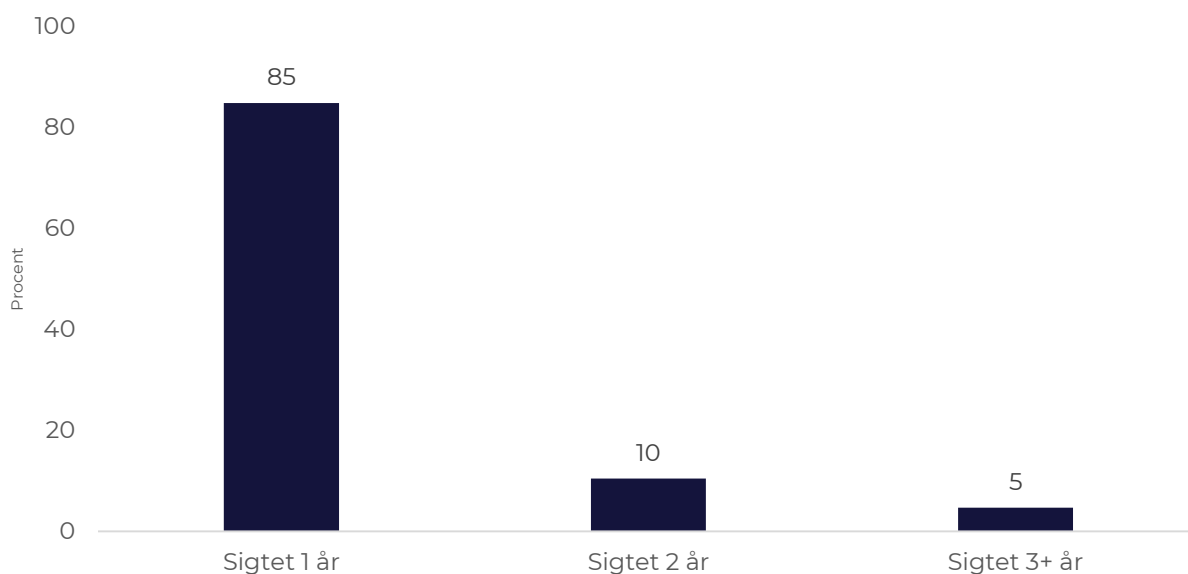
Kun få personer bliver sigtet gentagne gange

Langt hovedparten af de økonomisk kriminelle bliver kun sigtet én gang for økonomisk kriminalitet i den 10-årige periode, som analysen fokuserer på. Det kan enten tyde på, at det har en opdragende eller afskrækkende effekt at blive sigtet og eventuelt dømt for økonomisk kriminalitet, eller at der er en del økonomisk kriminalitet, der ikke bliver opdaget, jf. det potentielt store mørketal på området. Som det fremgår af figuren nedenfor, bliver 85 pct. af de sigtede kriminelle kun sigtet ét år i løbet af perioden fra 2009-2019.

Der er dog en mindre gruppe af økonomisk kriminelle, som ikke stopper med at lave økonomisk kriminalitet på trods af, at de bliver sigtet (og eventuelt dømt). 10 pct., svarende til 5.312 personer, er blevet sigtet to år i den 10-årige periode, der analyseres på. 5 pct., svarende til 2.361 personer, er blevet sigtet for økonomisk kriminalitet tre eller flere år i perioden 2009-2019, se figur 10.

En lille del af disse "gengangere" er blevet sigtet for ny økonomisk kriminalitet hvert år i perioden 2009 til 2019. Se case nedenfor med et eksempel på en person, der er blevet dømt for økonomisk kriminalitet flere gange.

Figur 10. Andel af personer, der bliver sigtet for ny økonomisk kriminalitet, 2009-2019

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Klaus Riskær Pedersen – eksempel på en seriebedrager

Erhvervsmanden Klaus Riskær Pedersen er et eksempel på en person, der er blevet dømt for økonomisk kriminalitet flere gange.

I 2000 blev Klaus Riskær Pedersen idømt 2½ års betinget fængsel for groft mandatsvig, bedrageri og skyldnersvig i forbindelse med hans virksomhed Accumulator Invests konkurs.

I 2008 blev Klaus Riskær Pedersen igen dømt for bedrageri, underslæb og skyldnersvig i selskabet Cybercity og Riskærfonden. Riskær Pedersen blev idømt seks års ubetinget fængsel for mandatsvig og bedrageri. 3½ år for Cybercity sagen og 2½ år for sagen om Accumulator Invest, som ellers var en betinget dom.

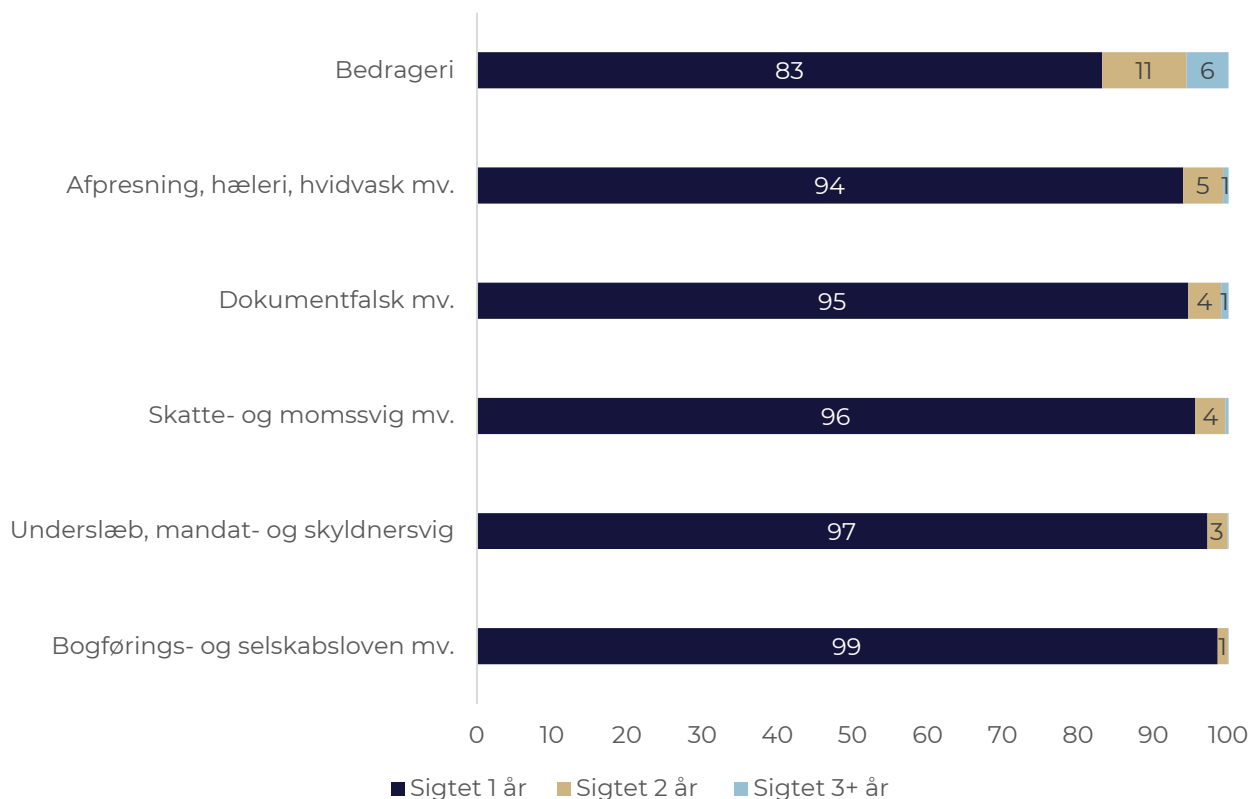
I 2012 blev dommen på 6 års fængsel suppleret med 1,5 års ubetinget fængsel, da Riskær Pedersen blev dømt for skyldnersvig i forbindelse med konkursen af hans selskab Hjemmehjælpen ApS. Riskær trak 0,5 millioner kroner ud af konkursboet på trods af forbud fra kuratoren. Landsretten begrundede skærpselsen med beløbets størrelse og det faktum, at Riskær "to gange tidligere er idømt langvarige frihedsstraffe for omfattende økonomisk kriminalitet."³⁰

Bedrageri er den kriminalitetsform, hvor personer hyppigst bliver sigtet flere gange, se figur 11. 17 pct. af de bedragerisigtede bliver sigtet for bedrageri på ny i to eller flere år i perioden 2009 til 2019. Det kan muligvis skyldes, at straffen for bedrageri er relativt lav og derfor ikke afskrækker de kriminelle fra at gentage bedriften. I den anden ende af skalaen er det kun én pct. af de personer, der bliver sigtet for overtrædelse af bogførings- og selskabsloven mv., der bliver sigtet igen i perioden.

En del af forklaringen på forskellene mellem, hvor mange gengangere der er inden for de forskellige kriminalitetsformer, kan som tidligere nævnt være, at der er en stor forskel på, hvor stor en andel af anmeldelserne der fører til en sigtelse. Mens 91 pct. af anmeldelserne om underslæb, mandat- og skyldnersvig fører til en sigtelse, er det kun 28 pct. af anmeldelserne om brud på bogførings- og selskabslovgivningen, der fører til sigtelse. Det betyder altså, at der godt kan være endnu flere personer, der gentagne gange bliver anmeldt for økonomisk kriminalitet, men som ikke bliver sigtet for det igen.

³⁰ Se blandt andet: Berlingske. Skærpet dom over seriebedrageren Riskær. <https://www.berlingske.dk/oekonomi/skaerpet-dom-over-seriebedrageren-riskaer>. 26. september 2012

Figur 11. Andel af personer, der bliver sigtet for ny økonomisk kriminalitet fordelt på kriminalitetstyper, 2009-2019

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Et stigende antal ejere af virksomheder sigtes for økonomisk kriminalitet

I det følgende afsnit undersøges det, hvor mange af de personer, der er blevet sigtet for økonomisk kriminalitet i perioden, der samtidig var registreret som virksomhedsejere på tidspunktet for sigtelsen. Betegnelsen virksomheder dækker over både selskaber og enkeltmandsvirksomheder.

Selv om personen står opført som virksomhedsejer, er det ikke sikkert, at virksomheden er blevet brugt til at udføre økonomisk kriminalitet. Det er dog nærliggende at antage, at virksomheden i mange tilfælde er blevet brugt i sammenhæng med den økonomiske kriminalitet, da fx svindel med skat og moms, men også andre former for økonomisk kriminalitet, lettere lader sig gøre med et CVR-nummer.

I denne sammenhæng er det værd at nævne det mørketal, der er i analysen. Ofte vil politiet fokusere deres efterforskning mod bagmændene i sager om økonomisk kriminalitet. Det kan i praksis betyde, at en række personer, som i en eller anden form er involverede i kriminaliteten, ikke bliver efterforsket og i sidste ende sigtet for deres kriminelle handlinger. Som eksempel kan nævnes Operation Greed (se case på side 6), hvor 17 bagmænd er sigtede for forskellige former for kriminalitet, men hvor 1.000 selskaber, der i et eller andet omfang er involveret i

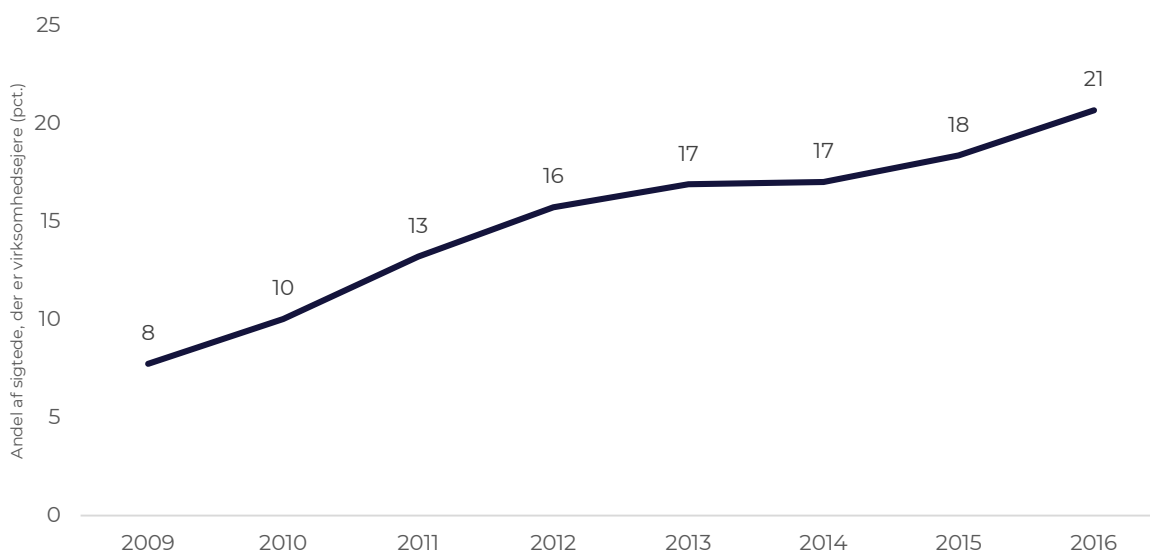
kriminaliteten, formentlig ikke ender med at blive efterforsket³¹. Disse selskaber har alle en ejer, som med stor sandsynlighed ikke indgår i opgørelserne i denne analyse.

Derudover er det kun undersøgt, om den sigtede person er registreret som virksomhedsejer på anmeldelsestidspunktet. Den sigtede kan således godt have været virksomhedsejer før anmeldelsestidspunktet og have brugt virksomheden i forbindelse med den økonomiske kriminalitet og derefter forladt virksomheden som ejer. I det tilfælde vil den sigtede person ikke fremgå som en virksomhedsejer i analysens opgørelser. Det vil sandsynligvis betyde, at opgørelserne undervurderer antallet af sigtede virksomhedsejere. Se mere i afsnit om *Metode og afgrænsning*.

På trods af, at der i nogle sager om økonomisk kriminalitet vil være eksempler på personer, som ikke bliver sigtet, som fx i sagen om Operation Greed, er antallet af sigtede personer, der er registreret som virksomhedsejere, stadig steget kraftigt i perioden. I 2009 blev knap 300 virksomhedsejere sigtet for økonomisk kriminalitet. I 2016 var tallet steget til knap 1.400 - svarende til en firedobling på seks år.

Stigningen i antallet betyder, at andelen af sigtede virksomhedsejere ud af alle sigtede personer er steget fra 8 pct. til 21 pct. i perioden, se figur 12.

Figur 12. Udvikling i andel af sigtede personer, der også er virksomhedsejere, 2009-2016

Anm.: Opgørelsen indeholder sigtede personer, der ejer enten en enkeltmandsvirksomhed, selskab (IVS, ApS eller A/S) og interessentskab ved sigtelsestidspunktet.

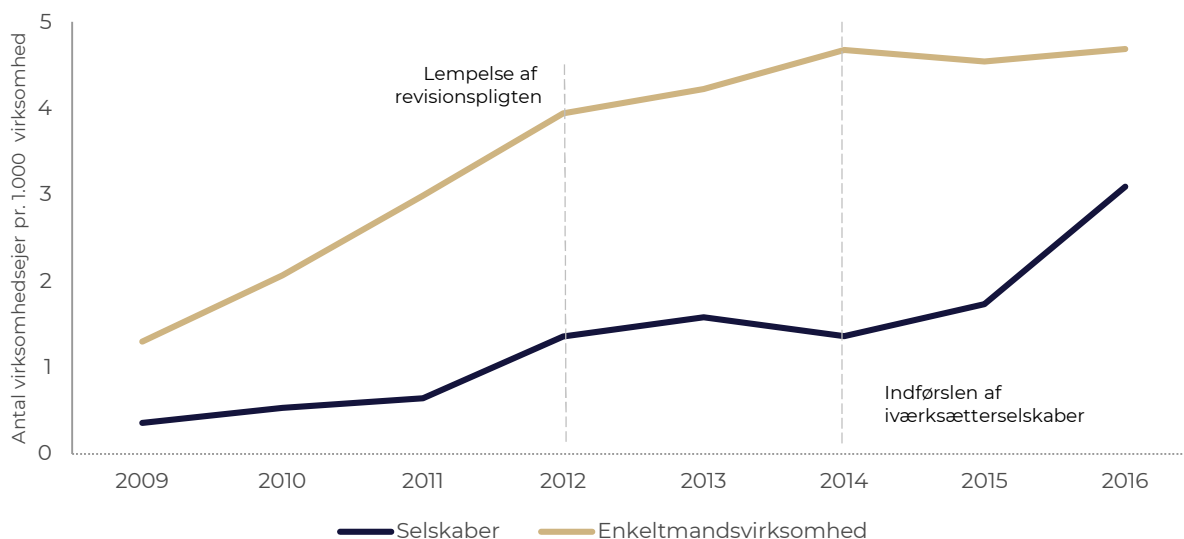
Kilde: Danmarks Statistik (FIRM) og særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Flere selskabsejere bliver sigtet for økonomisk kriminalitet

Ejere af selskaber bliver i højere grad sigtet for økonomisk kriminalitet sammenlignet med tidligere år. Antallet af selskabsejere, der bliver sigtet for økonomisk kriminalitet, er steget relativt mere sammenlignet med ejere af enkeltmandsvirksomheder. I 2009 ejede knap to ud af 10 sigtede virksomhedsejere et selskab. I 2016 er det næsten fire ud af 10 sigtede virksomhedsejere, der har et selskab, se figur 13.

³¹ Se blandt andet: Ritzau. 1000 selskaber mangler på anklagebænken i kæmpesag om svindel. <https://www.ritzau.dk/nyhed/nyheder/vis/60bb86a0-1e92-473e-8bbc-c84bf674c29b>. 23. januar 2019

Figur 13. Antal sigtede virksomhedsejere pr. 1.000 virksomheder fordelt på virksomhedsformer, 2009-2016

Anm.: Opgørelsen indeholder sigtede personer, der ejer enten en enkeltmandsvirksomhed eller et selskab (IVS, ApS eller A/S).

Kilde: Danmarks Statistik (FIRM) og særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

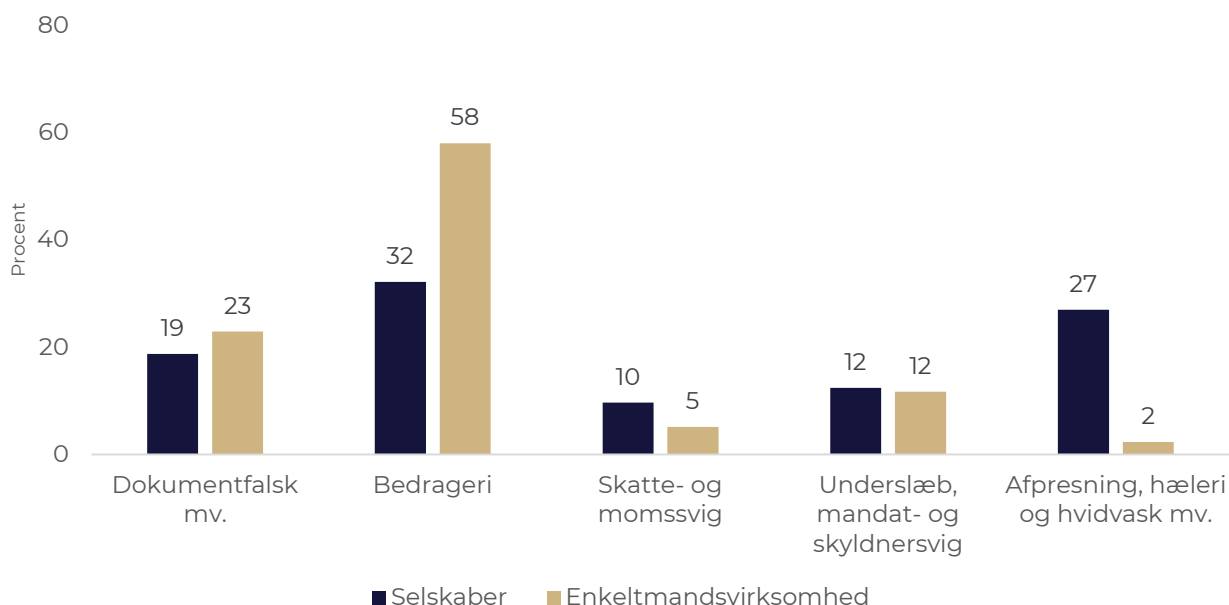
En nærliggende forklaring på, at flere ejere af selskaber laver økonomisk kriminalitet, kan hænge sammen med, at revisionspligten er blevet lempet flere gange i perioden, hvilket alt andet lige har betydet, at der har været mindre kontrol med en stor gruppe selskabers regnskaber. En anden mulig forklaring kan være, at færre og færre selskaber (og virksomheder generelt) oplever at blive kontrolleret af skattemyndighederne. En tredje forklaring kan være fremkomsten af de såkaldte *Iværksætterselskaber*. Iværksætterselskaberne blev indført i 2014 og gjorde det med ét let og billigt at starte selskab med begrænset hæftelse. Iværksætterselskaberne er flere gange blevet sat i forbindelse med organiseret økonomisk kriminalitet i medierne, fx i en sag fra 2017, hvor iværksætterselskaber indgik i en sag om svindel for op imod en halv milliard kroner.³²

Der er tegn på, at selskabsejere, der bliver sigtet for økonomisk kriminalitet, i højere grad bliver sigtet for, hvad der i denne analyse kategoriseres som alvorlig økonomisk kriminalitet, i forhold til ejere af enkeltmandsvirksomheder. Over 80 pct. af sigtelserne mod ejere af enkeltmandsvirksomheder er sigtelser for bedrageri og dokumentfalsk. Blandt selskabsejere er det kun 51 pct., se figur 14.

Yderligere er det 27 pct. af selskabsejerne, der sigtes for afpresning, hæleri og hvidvask. Blandt ejerne af enkeltmandsvirksomhederne er det kun to pct. Samtidig er der også en højere andel af selskabsejere, der sigtes for skatte- og momssvig sammenlignet med ejere af enkeltmandsvirksomheder.

³² Se fx: DR Nyheder. Omstridte énkrone-selskaber brugt i svindelnummer til op mod en halv milliard kroner <https://www.dr.dk/nyheder/penge/omstridte-enkrone-selskaber-brugt-i-svindelnnummer-til-op-mod-en-halv-milliard-kroner>. 13. oktober 2017

Figur 14. Fordeling af sigtelser på kriminalitetstype og virksomhedsform, 2016

Anm.: Opgørelsen indeholder sigtede personer, der enten ejer en enkeltmandsvirksomhed eller et selskab (IVS, ApS eller A/S). I opgørelsen indgår ikke bogførings- og selskabslovssigelser, da mange af disse sigtelser henviser til selskabslovgivning, som ejere af enkeltmandsvirksomheder ikke umiddelbart kan blive sigtet for.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Økonomisk kriminalitet og uddannelse

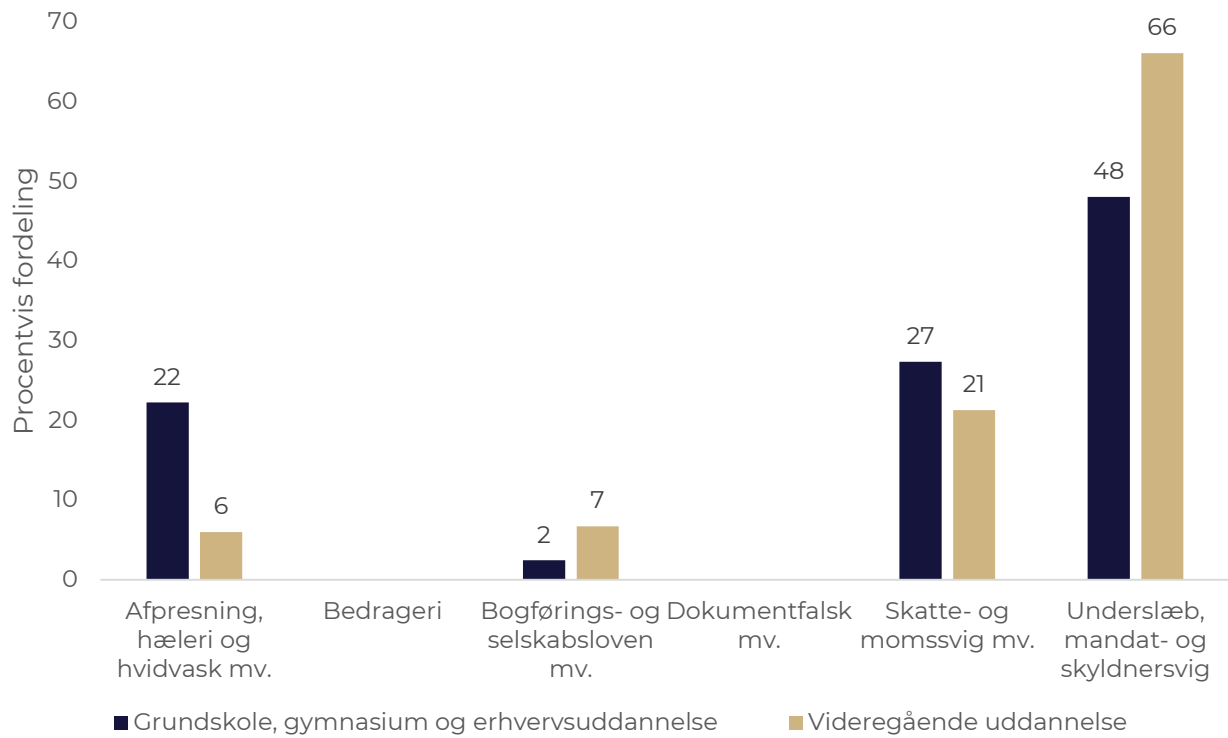
Sammenhængen mellem økonomisk kriminalitet og de kriminelles uddannelsesniveau er ikke entydig. Undersøgelsen viser, at personer med en kortere uddannelse³³ i højere grad bliver sigtet for økonomisk kriminalitet sammenlignet med personer med en videregående uddannelse³⁴. 1,1 pct. af personer med en kortere uddannelse blev i 2016 sigtet for økonomisk kriminalitet, mens det kun er 0,29 pct. af personer med en videregående uddannelse, der blev sigtet for økonomisk kriminalitet.

Ses der på fordelingen på kriminalitetstyper (ekskl. bedrageri og dokumentfalsk), er der tegn på visse forskelle blandt personer med en kort uddannelse og en videregående uddannelse. Personer med en kortere uddannelse bliver således i langt højere grad sigtet for afpresning, hæleri og hvidvask sammenlignet med personer med en videregående uddannelse. Omvendt bliver personer med en videregående uddannelse i højere grad sigtet for underslæb, mandat- og skyldnersvig og for brud på bogførings- og selskabsloven. Derimod er forskelle i uddannelsesniveau mindre udtalte, når det handler om skatte- og momssvig, se figur 15.

³³ Grundskole, gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse

³⁴ Kort videregående, mellemlang videregående, bachelor, lang videregående og ph.d.

Figur 15. Kriminalitetstype fordelt på uddannelsesniveau, 2009-2016

Anm.: Summen af antal sigtelser i perioden 2009-2016 (ekskl. bedrageri og dokumentfalsk). Videregående uddannelse dækker over bacheloruddannelser, kort videregående, mellemlang videregående og lang videregående uddannelse samt ph.d.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Metode og afgrænsning

Danmarks Statistik udgiver årligt statistikker, der viser udviklingen i kriminalitet i Danmark. Statistikken indeholder opgørelser af antal anmeldelser, sigtelser og domme fordelt på forskellige kriminalitetstyper inden for straffelove, færdselslove og særlove. Det er muligt at knytte persondata på den sigtede eller dømte person, fx som socioøkonomisk status, alder eller uddannelse.

FSR – danske revisorer har interesse i at undersøge niveauet af økonomisk kriminalitet, særligt den økonomiske kriminalitet, hvor en virksomhed er blevet brugt til at udføre den kriminelle handling, fx til momssvindler eller hvidvask.

Typisk er det dog ikke muligt at identificere en virksomhed (CVR-nummer) i sigtelserne og dommene, da det ofte er én eller flere personer, der bliver dømt. I stedet har FSR – danske revisorer med assistance fra Danmarks Statistik forsøgt at indsnævre de anmeldelser for økonomisk kriminalitet, hvor virksomheder med en vis sandsynlighed kan antages at have været involveret. Det drejer sig fx om grov skatte- og momssvindler eller hvidvask.

Opgørelserne omhandler anmeldelser, sigtelser og domme for perioden 2009 til 2019.

Datakilder

Til opgørelsen er der anvendt en række af Danmarks Statistiks registre og statistikker:

- Kriminalitetsregistreret
- Befolkningsstatistikken
- Uddannelsesstatistikken
- Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik
- Erhvervsstatistiske Register

Kriminalitetstyper

Som nævnt er det typisk ikke muligt at identificere virksomheder, der er blevet brugt til at udføre økonomisk kriminalitet. Derfor er der udvalgt en række kriminalitetstyper, som med en vis sandsynlighed kan antages at have en virksomhed involveret. Det vil sige, at der ikke er tale om en udtømmende liste over typer af økonomisk kriminalitet, hvor en virksomhed kan sættes i forbindelse med kriminaliteten, ligesom det heller ikke er al kriminalitet, hvor en virksomhed har været involveret. Fx er bedrageri og dokumentfalsk inkluderet i opgørelserne, men dækker i høj grad også over sager, hvor enkeltpersoner i "privat" regi svindler. Dog er det stadig relevant at inddrage, da bedrageri og dokumentfalsk ofte indgår i de større svindelsager, som fx sagen om Britta Nielsen, der var sigtet for embedsmisbrug, groft bedrageri og dokumentfalsk.

Kriminalitetstyperne er inddelt i seks overordnede grupperinger, hvor der er en række underliggende kriminalitetstyper, som kan knyttes op på forskellig lovgivning.

1. Skatte- og momssvig mv.
2. Underslæb, mandat- og skyldnersvig
3. Afpresning, hæleri og hvidvask mv.
4. Overtrædelse af bogførings- og selskabsloven mv.
5. Bedrageri
6. Dokumentfalsk mv.

Alle de udvalgte kriminalitetstyper fremgår af bilag 3.

Beskrivelse af udvalgte kriminalitetstyper i opgørelsen

Skatte- og momssvig mv.

I sager om skatte- og momssvig er det gennemgående, at man undlader at betale den korrekte skat, moms eller andre afgifter til det offentlige. Det kan dog også dreje sig om, at en person eller en virksomhed tilegner sig støtte midler, som der ikke er krav på.

Ofte vil der være tale om såkaldt kædesvig, hvor der gøres brug af underleverandører særligt i brancher som vikar-, bygge-, transport- og rengøringsbranchen. I nogle tilfælde bliver underleverandører også udnyttet til den systematiske svindel helt uden deres eget kendskab. Formålet med at bruge en lang kæde af virksomheder er at forsøge at skjule den systematiske svindel. Hvis myndighederne finder frem til den rette virksomhed, kan det være vanskeligt at udpege den reelle ejer, da der ofte vil være brugt stråmænd.

Eksempler på typer af kriminalitet inden for skatte- og momssvig-gruppen er:

- Groft skatte- og momssvig
- Brud på skattekontrolloven, afgiftsloven med drikkevarer, tobak og benzin
- Brud på pris- og avanceloven
- Brud på vægtafgiftsloven
- Manglende registrering af køretøj

Underslæb, mandat- og skyldnersvig

Underslæb, mandat- og skyldnersvig hører ind under berigelsesforbrydelser, hvor der opnås en uberettiget økonomisk gevinst, en berigelse, for en eller flere personer og et tilsvarende tab for en eller flere andre.

- Underslæb: Underslæb er typisk, når en ansat overfører midler til sig selv fra virksomheden, hvori vedkommende er ansat. Ofte vil den ansatte være i fysisk besiddelse af midlerne på forhånd. Eksempler kunne være en kasserer, der tager penge af kassen, en ansat, der opsiger uden at levere computer/telefon tilbage, eller en advokat, der bruger penge fra en klientkonto til private formål.
- Mandatsvig: Mandatsvig vedrører en person, der forvalter en andens formue og påfører denne person et tab for egen vindings skyld eller andres. Det kan for eksempel være, hvis en direktør i en virksomhed har indgået en for dyr aftale med en leverandør, mod at leverandøren bygger et billigt sommerhus til direktøren privat.
- Skyldnersvig: Skyldnersvig er, når en person bevidst forringer sine muligheder for at tilbagebetale sin gæld til kreditorer. Et eksempel kunne være, hvor virksomhedsejere bevidst udtrækker penge af et selskab kort før en forestående konkurs, fx for at slippe for at betale skattegæld.

Afpresning, hæleri og hvidvask mv.

- Afpresning: Afpresning er det forhold, at en eller flere personer truer nogen med det formål at opnå en uberettiget vinding. Det er uden betydning, om gerningsmanden eller virksomheden rent faktisk har tænkt sig at realisere det, der trues med.
- Hæleri: Hæleri er en handling, der består i at skaffe sig eller andre del i udbytte, der er opnået ved en strafbar lovovertrædelse. Typisk forbindes hæleri med køb af stjalne varer eller at hjælpe en anden gerningsmand med at gemme stjalne genstande. Hæleri er dog ikke begrænset til handel med stjalne fysiske genstande.
- Hvidvask: Hvidvask er et forsøg på at skjule, at en indtægt stammer fra en kriminel handling. Det kan være salg af narkotika, underslæb, mandatsvig, afpresning, tyveri, røveri, menneske- eller våbensmugling. Hvidvask har til formål at "forandre" illegale (sorte) penge til legale (hvide) penge, som kan anvendes normalt.

Andre eksempler på typer af kriminalitet inden for denne gruppe er:

- Insiderhandel/kursmanipulation
- Ophavskrænkelse
- Uorden i forretningsbøger
- Kartelaftale

Bogførings- og selskabslov mv.

I selskaber hæfter aktionærene og kapitalejerne ikke personligt for kapitalselskabets forpligtelser, men alene med deres indskud. Selskabet og ledelsen har dog en række forpligtelser i forhold til offentligheden, der skal overholdes.

Stiftere og ledelsen kan dog blive erstatningspligtige, hvis de forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapitalselskabet eller tredjemand skade. Kapitalejere skal erstatte tab, som den pågældende forsætligt eller groft uagtsomt har tilføjet selskabet, andre kapitalejere eller tredjemand.

Eksempler på typer af brud inden for bogførings- og selskabslove mv. gruppen er:

- Love om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven)
- Bogføringsloven
- Markedsføringsloven
- Konkurrenceloven

Bedrageri

Bedrageri har til formål at vildlede de forurettede, som vil lide økonomisk tab, mens vedkommende omvendt får en uberettiget økonomisk gevinst. Eksempler på typer af bedrageri er:

- Databedrageri
- Bedrageri med stjålne kontooplysninger

Dokumentfalsk mv.

Ved dokumentfalsk kan det fx dreje sig om forfalskning af eksamensbeviser, underskrifter, falske fakturaer eller ændring af indhold i kontrakter og andre dokumenter.

- Dokumentfalsk ved anvendelse af betalingskort
- Pengefalsk
- Dokumentsvig
- Personelt falsk/misbrug af ægte dokumenter
- Falske stempler/mærker
- Uberettiget adgang til datasystemer

Anm.: I bilag 2 ses alle kriminalitetstyper, der indgår i analysen

Anmeldelser, sigtelser og domme

Anmeldelser: Opgørelsen indeholder antallet af anmeldelser, der fx er blevet anmeldt af myndighederne, banker, aktionærer eller sager, som politiet på anden vis er blevet gjort opmærksom på.

Sigtelser: Opgørelsen indeholder antallet af sigtelser. At en person er sigtet, er ikke ensbetydende med, at personen også bliver tiltalt. Det er politiet, som sigter en person, hvis de har en begrundet mistanke om, at personen har gjort noget strafbart. Kun hvis politiet vurderer at have rimelig grund til at mistænke en person, vil det føre til en sigtelse.

Efter at politiet har sigtet en person, er det op til anklagemyndigheden, om de vurderer, at beviserne er stærke nok til, at den sigtede person kan blive tiltalt (anklaget). Hvis beviserne ikke er stærke nok, da vil personen ikke blive tiltalt og retsforfulgt.

Domme: Opgørelsen indeholder fire mulige udfald som følge af en sigtelse. En dom, frifindelse, sigtelsen bliver opgivet, eller sigtelsen er uafsluttet (eller grundløs). Hvis en sigtelse er uafsluttet, betyder det typisk, at der ikke er taget stilling til, om der er nok beviser, så anklagemyndigheden kan ændre sigtelsen til en tiltale, og at sagen ikke er endt som en retssag endnu. Det kan så ses som sagsbehandlingstid. I denne analyse er der primært fokuseret på de sager, hvor en sigtelse er ført til en domfældelse over en person.

Opgørelsesmetode: Når der indgives en anmeldelse om et kriminelt forhold, da bliver der knyttet et journalnummer til anmeldelsen, men ikke et personnummer, da ingen person på anmeldelsestidspunktet er sigtet. Når en sigtelse bliver oprettet, da bliver der knyttet et CPR-nummer på sagen. Det vil sige, at det er muligt at knytte de enkelte anmeldelser og sigtelser sammen via journalnummeret. I de tilfælde, hvor der bliver afsagt en dom, bliver der tilsvarende tilknyttet et CPR-nummer på den dømte person. Dermed er det muligt at knytte de enkelte sigtelser og domme sammen via CPR-nummeret.

Dermed er det muligt at følge en anmeldelse til en eventuel domfældelse, hvilket er valgt i denne analyse. Det betyder for denne analyse, at sigtelser og domme er tilbageført til det år, hvor den økonomiske kriminalitet er anmeldt. Det vil sige, at en person, der er anmeldt i 2009, men først bliver sigtet i 2011, fordi politiet har efterforsket sagen, vil fremgå som en sigtelse i 2009. Tilsvarende er tilfældet, hvis personen først får en dom i 2013, pga. at retten først afsiger dom fire år efter anmeldelsestidspunktet. Her vil dommen fremgå i opgørelsen af domme i 2009.

Denne opgørelsesmetode betyder samtidig, at der ses et fald i antallet af sigtelser og domme i de senere år i opgørelserne. Hvis opgørelserne i analysen opdateres i de kommende år, vil antallet af sigtelser og domme især i perioden 2016 til 2019 stige yderligere.

Da der er knyttet et CPR-nummer til sigtelserne, er der samtidig mulighed for at undersøge personkarakteristik som alder, herkomst, socioøkonomisk status, ejerforhold i forhold til virksomheder og gentagne kriminelle handlinger.

Metodisk valg: Opgørelsesmetoden betyder, at "sagsbehandlingstiden" hos politiet og anklagemyndigheden kan ses i opgørelserne. Fra 2016 til 2019 ses der et fald i opgørelserne af sigtelser og domme. Det skyldes ikke, at der er et reelt fald, men formodentligt, at sagerne ikke er blevet efterforsket endnu, eller personerne ikke er retsforfulgt endnu. Derfor er det reelt kun muligt at sige noget om sammenhængen mellem anmeldelser, sigtelser og domme i perioden 2009 til 2016. Alternativt kunne man have valgt at se på antallet af anmeldelser, sigtelser og domme i et givent år. I det tilfælde vil det dog ikke være muligt at følge udfaldet af den enkelte anmeldelse til en eventuel sigtelse og dom. Dermed ville det ikke være muligt at se, om flere eller færre anmeldelser fører til en domfældelse i sidste ende.

Sigtelser versus sigtede personer (og domme versus dømte personer)

Efter politiet har efterforsket en anmeldelse, kan det ende med, at én person bliver sigtet for én eller flere ting. Hvis en person bliver sigtet for flere forhold, kaldes det en konfereret sag, hvor der typisk vil være en hovedsigtet, der er udpeget af politiet eller anklagemyndigheden, og én eller flere bisigtelser. I denne analyse er alle sigtelser og domme i konfererede sager inkluderet. Det betyder derfor, at der er et højere antal sigtelser end antal sigtede personer igennem analysen.

Det samme gør sig gældende for antal domme og dømte personer, da en person ligeledes kan dømmes for flere forhold.

Virksomhedsejere

Det er vanskeligt at vurdere, om den økonomiske kriminalitet er udført af en privat person uden involvering af en virksomhed. Ved at knytte oplysninger fra det erhvervsstatistiske register er det muligt at undersøge, om den sigtede person står opført som virksomhedsejer på tidspunktet, hvor sagen er blevet anmeldt.

Selv om personen står opført som virksomhedsejer, er det ikke sikkert, at den virksomhed, som den sigtede person ejer, har været involveret i den økonomiske kriminalitet. Da forskellige former for økonomisk kriminalitet, herunder fx svindel med skat og moms, næsten altid foregår igennem en virksomhed, er det imidlertid nærliggende at antage, at virksomheden i mange tilfælde har været involveret i svindlen.

Samtidig skal der gøres opmærksom på, at denne metode ikke er fuldt ud dækkende, da det udelukkende er oplysninger om virksomhedsejeren, der er inkluderet. Det kunne også være relevant at undersøge, om den sigtede person stod opført som direktør, bestyrelsesmedlem, ledende medarbejder mv.

Forbedringsforslag til metoden

Metoden, der er anvendt i analysen, er udformet af FSR – danske revisorer. Metoden er udviklet ud fra de tilgængelige data med de datamæssige begrænsninger, som findes, herunder diskretioneringshensyn i forhold til persondata. Det giver nogle begrænsninger i analysen, da det ikke er muligt fx at isolere udviklingen i specifikke kriminalitetstyper eller fx at undersøge en offentligt kendt sag.

Ikke desto mindre er der tale om en sammenstilling af data og informationer, som ikke er set tidligere, og som fjører ny viden og nye informationer til området.

Under udformningen af analysen er vi blevet opmærksomme på forbedringer eller tilpasninger af den anvendte metode:

Mørketal og undervurderinger i analysen

- Skattemyndighederne laver selv ansvarsvurderinger, der eventuelt afsluttes med et bødeforlæg i sager, hvor unddragelsen ikke overstiger beløb op til 250.000 kroner. Hvor mange sager det drejer sig om er interessant, da omfanget af skatte- og momssvig i højere grad vil blive belyst. Det er dog ikke umiddelbar information, som skattemyndighederne offentliggør.
- I analysen er det undersøgt, om en sigtet person er registreret som virksomhedsejer på anmeldelsestidspunktet. Ofte vil den kriminelle ikke længere stå opført som ejer af virksomheden på anmeldelsestidspunktet, da det ligger efter tidspunktet for den kriminelle handling. Hvis analysen opdateres, vil det være interessant at undersøge, hvor mange personer der er opført som virksomhedsejere flere år før anmeldelsestidspunktet.
- Det er undersøgt, hvor mange kriminelle der er virksomhedsejere, men den personkreds kan med fordel udvides til bestyrelsesmedlemmer, stiftere, direktører, ledende medarbejdere mv.

Inddeling af kriminalitetstyper

Afpresning, hæleri og hvidvask

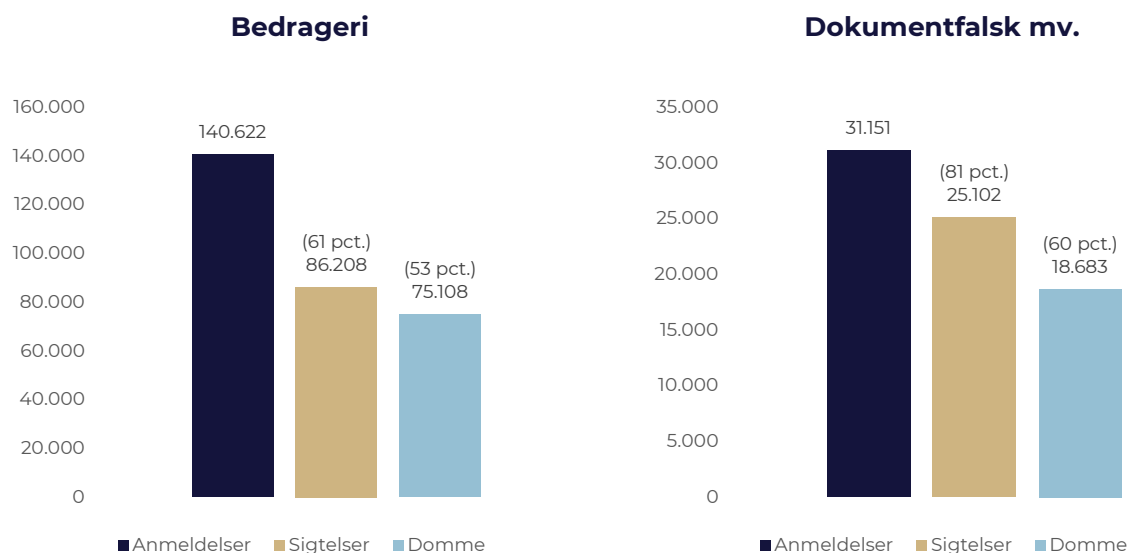
- Hæleri og hvidvask: fra juli 2018 blev der indsat en særlig bestemmelse i straffeloven (§ 290 a) om medvirken til hvidvask, hvor en sådan medvirken af særlig grov beskaffenhed

kan straffes med fængsel i op til otte år. Hvis analysen opdateres, kan det være interessant at inddele efter hæleri paragraffen § 290 og den grovere hvidvaskparagraf § 290 a.

- Afpresning kan eventuelt rykkes over i gruppen med bedrageri. Afpresning har et voldselement i sig, hvilket der ikke er i hæleri og hvidvask.

Bilag

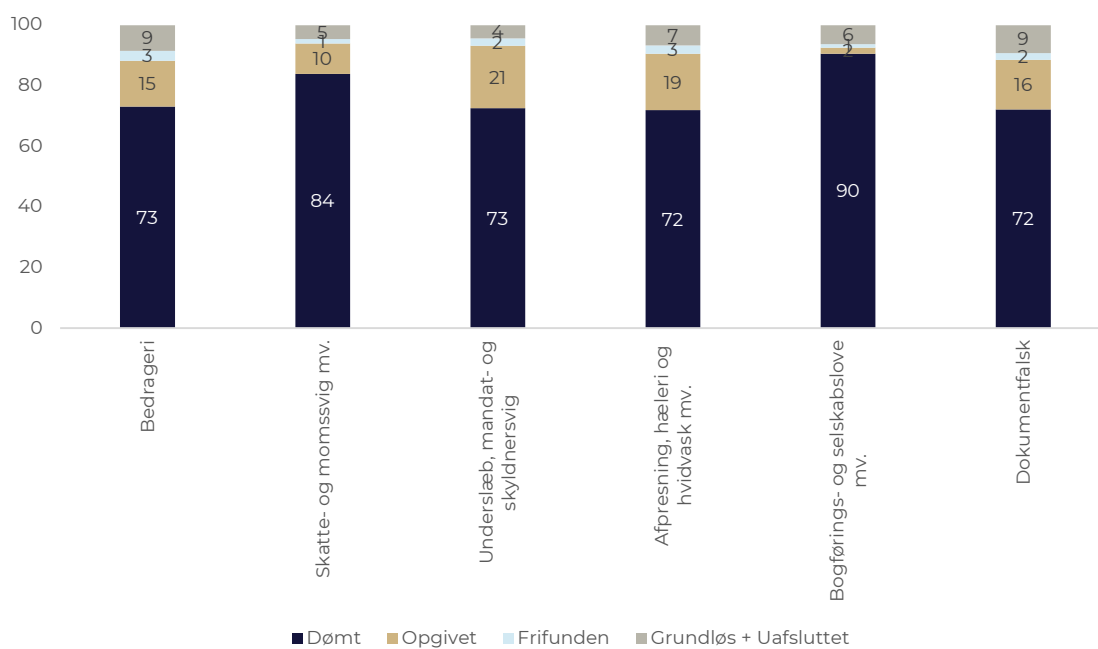
Bilag 1. Andel af anmeldelser, der fører til sigtelser og domme fordelt på kriminalitetstype, i perioden 2009-2016

Anm.: Summen af antal anmeldelser, sigtelser og domme i perioden 2009-2016. Både sigtelser og domme er sat i forhold til antal anmeldelser.

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Bilag 2. Fordeling af udfald af sigtelser

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik. Viderebearbejdet af FSR – danske revisorer

Bilag 3. Kriminalitetstyper i analysen

Hovedgruppe	Gerningstype	Hovedgruppe	Gerningstype
Skatte- og momssvig mv.	Kildeskatteloven	Afpresning, hæleri og hvidvask mv.	Afpresning
	Skattekontrolloven		Åger
	Lov om almindelig omsætningsafgift		Hæleri, groft/forretningsmæssig
	Toldloven		Hvidvask
	Toldloven - skærpende omstændigheder		Hvidvask, groft/forretningsmæssig
	Kontrol med ædle metaller		Svig, der ikke er bedrageri
	Afgiftslove for drikkevarer, tobak, benzin		Svig, der ikke er bedrageri (skærpende omstændigheder)
	Stempelafgiftsloven		Uagtsomt svig (ikke bedrageri)
	EF's markedsforordninger		Insiderhandel/kursmanipulation, skærpende omstændigheder
	Pris- og avancelovgivningen		Uagtsomt svig (ikke bedrageri)
	Lov om afgift på spillekasinoer		Urigtige oplysninger om et firmas økonomi
	Andre skatte- og afgiftslove mv.		Svigagtig opnåelse af kredit
	Manglende registrering af køretøj		Ulovligt forbrug af forudbetalt vederlag
	Overtrådt registreringsbekendtgørelsen		Bortfjernelse uden at betale
	ATK - registreringsbekendtgørelse, manglende nummerplade		Returkommission
	Registreringsafgiftsloven		Markedsføringsloven, skærpende omstændigheder
	Vægtafgiftsloven		Forretningshemmeligheder, overtrædelse, skærpende omstændigheder
Grov skattesvig	Ulovlig forværrelse af formuestilling		
Grov momssvig	Ophavskrænkelser, skærpende omstændigheder		
Svig med EU-midler	Udnyttelse af andres vildfarelse		
Underslæb/tilegnelse af ting	Udnyttelse af andres økonomiske vanskeligheder		
Underslæb, mandat- og skyldnersvig	Fragtelsesunderslæb	Efterfølgende åger	
	Underslæb/forbrug af penge	Betalingsmiddel/-kort, uberettiget anvendelse, videregivelse	
	Underslæb med hensyn til våben/ammunition	Uorden i forretningsbøger	
	Underslæb/anvendelse af EDB-materiale	Kode til informationssystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse	
	Mandatsvig	Ulovlig stemmeafgivning vedrørende økonomi	
	Mandatsvig checks	Bestikkelse af voldgiftsdommer	
	Mandatsvig dankort	Kartelaf tale, særligt skærpende omstændigheder	
Bogførings- og selskabsloven mv.	Mandatsvig, anvendelse af EDB-materiale	Dokumentfalsk mv.	Dokumentfalsk
	Skyldnersvig		Dokumentfalsk ved anvendelse af dankort
	Aktieselskabsloven		Dokumentfalsk ved anvendelse af øvrige kontokort
	Anpartsselskabsloven		Dokumentfalsk ved anvendelse af check
	Firmaloven		Dokumentfalsk med check
	Erhvervsregisteret		Checkbedrageri
	Bøgføringsloven		Forbr. mod off. myndighed mv.
	Markedsføringsloven		Forbr. vedr. penge og bevism.
	Mønsterbeskyttelse/ophavsret (Udgået)		Freds- og ærekrænkelser
	Råstofloven		Bedrageri
	Erhvervsfremmeloven		Bedrageri dankort, overtræk egen konto
	Konkurrenceloven		Bedrageri øvrige kontokort, egen konto
	Lov om kapitaltilførsel		Bedrageri øvrige kontokort, stjålne
	Valutalovgivningen		Bedrageri, stjålne dankort
	Bank- og sparekasselov		Databedrageri
	Andre love vedrørende selskabs- og firmalovgivningen		
	Selskabsloven		
Lov om forretningshemmeligheder			
Vægtafgiftsloven			
Lov om hvidvaskning af penge			